

UZASADNIENIE

WPROWADZENIE – CZĘŚĆ OGÓLNA

Zaproponowane w przedmiotowym projekcie ustawy rozwiązania mają na celu unormowanie sposobu świadczenia usług płatniczych oraz uregulowanie działalności polegającej na świadczeniu usług płatniczych w taki sposób, aby zapewniło to harmonizację świadczenia tych usług w całej Unii Europejskiej, w celu wypełnienia ustaleń dyrektywy 2007/64/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 listopada 2007 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego zmieniającej dyrektywy 97/7/WE, 2002/65/WE, 2005/60/WE i 2006/48/WE i uchylającej dyrektywę 97/5/WE (dyrektywa PSD), będącej dyrektywą tzw. pełnej harmonizacji. Pełna harmonizacja opiera się na restrykcyjnym wyznaczeniu treści implementowanych regulacji, zapewniającym jednolitość standardów regulacji we wszystkich państwach członkowskich. Z drugiej jednak strony tak ograniczające podejście uniemożliwia państwom członkowskim nawet uzasadnione odstępstwo na korzyść konsumentów od poziomu ochrony podyktowanej dyrektywą i rozszerzenie regulacji. Proponowane w projekcie regulacje w pełni odpowiadają uregulowaniom zawartym w dyrektywie. Celem dyrektywy jest budowa jednolitych ram prawnych dla usług płatniczych na obszarze Europejskiego Obszaru Gospodarczego, które przyczynią się do powstania dobrze funkcjonującego rynku płatności. Spodziewanym efektem uchwalenia ustawy o usługach płatniczych będzie wzmożona konkurencja na rynku usług płatniczych. Przewiduje się, że nowe regulacje pobudzą rozwój obrotu bezgotówkowego i spowodują zrównanie warunków wykonywania płatności krajowych i transgranicznych. Dyrektywa PSD ma charakter wyraźnie prokonsumencki i nakłada na dostawców usług płatniczych szeroki katalog obowiązków.

Głównym postulatem projektu jest usunięcie barier dla realizacji usług płatniczych, również transgranicznie, zwiększenie konkurencji między podmiotami świadczącymi usługi płatnicze, zwiększenie zaufania konsumentów do nowoczesnych instrumentów płatniczych i pełna harmonizacja na terenie Unii Europejskiej przepisów prawnych dotyczących usług

płatniczych. Oczekuje się również, iż nowe regulacje zwiększą wykorzystanie obrotu bezgotówkowego.

Ustawa przewiduje wiele korzyści dla konsumentów, w tym wprowadza szeroki dostęp do informacji dla użytkowników usług płatniczych oraz jednolite zasady dotyczące wykonania usługi płatniczej na terenie jednolitego europejskiego rynku, co także ma walor informacyjny. Wprowadzenie nadzoru nad dostawcami usług płatniczych spowoduje zwiększenie bezpieczeństwa środków finansowych powierzanych dostawcom usług płatniczych.

Do najważniejszych zmian w świadczeniu usług płatniczych, które wprowadzi przedkładana ustawa, należy zaliczyć:

- a) obszerne obowiązki informacyjne (zarówno o samej usłudze, jak i o każdej wykonanej płatności, wobec zleceniodawcy, jak i beneficjenta płatności),
- b) dopuszczenie zróżnicowania warunków świadczenia usług dla konsumentów i niekonsumentów,
- c) zakaz pobierania opłat za niektóre czynności (obowiązki informacyjne, niektóre obowiązki z zakresu realizacji usługi płatniczej),
- d) kontrola wysokości niektórych opłat i prowizji (opłaty „odpowiednie” i „zgodne z faktycznymi kosztami dostawcy”),
- e) szczegółowe przesłanki i procedura zmian stóp procentowych i kursów walut,
- f) szczegółowe zasady wypowiedzania umów, wraz z uregulowaniem zwrotu opłat płatnych z góry,
- g) jednodniowy termin realizacji płatności D+1 (do dnia 1 stycznia 2012 r. strony mogą uzgodnić termin 3 dni), wydłużony o jeden dzień, jeżeli zlecenie płatności zostało złożone na dokumencie papierowym,
- h) obowiązek księgowania w tym samym dniu wpłat w gotówce przez konsumenta,
- i) zakaz manipulacji datą waluty,
- j) stworzenie ram prawnych dla paneuropejskiego polecenia zapłaty,
- k) wprowadzenie pełnej odpowiedzialności dostawcy zleceniodawcy płatności oraz dostawcy odbiorcy płatności (w zależności od rodzaju transakcji) za wszystkie nieprawidłowości w realizacji transakcji (niedojście środków, opóźnienie, potrącenie jakichkolwiek kwot z kwoty transakcji),
- l) uszczegółowienie zasad odpowiedzialności za zakwestionowane operacje instrumentami płatniczymi,
- m) szczegółowe uregulowanie przesłanek i trybu odmowy realizacji płatności przez dostawcę (w tym obowiązku poinformowania o odmowie) oraz odwołalności płatności,

n) pełna odpowiedzialność klienta za podanie prawidłowego numeru IBAN odbiorcy płatności (operacje wykonane zgodnie z numerem IBAN stanowią należyte wykonanie transakcji, chociażby numer IBAN nie zgadzał się z innymi danymi odbiorcy wskazanymi przez zleceniodawcę).

W zakresie uregulowania działalności świadczenia usług płatniczych największe znaczenie należy wiązać z wprowadzeniem przedmiotową dyrektywą oraz nową ustawą na rynek krajowy i zarazem unijny nowego podmiotu regulowanego świadczącego usługi płatnicze – instytucji płatniczej, wobec którego będzie obowiązywać tzw. zasada jednolitego paszportu w Unii Europejskiej, pozwalająca na świadczenie usług płatniczych w całej UE po uzyskaniu zezwolenia tylko w jednym państwie członkowskim. W założeniu instytucja płatnicza ma stanowić przeciwwagę dla banków, które obecnie są głównymi dostawcami usług płatniczych.

Ustawa ponadto jest pierwszym systemowym uregulowaniem w Polsce zarówno usług płatniczych, jak również samej działalności polegającej na ich świadczeniu. Dotychczas świadczenie usług płatniczych miało charakter tzw. wolnej działalności gospodarczej, a po wprowadzeniu w życie ustawy będzie miało charakter działalności regulowanej i poddanej nadzorowi odpowiednich instytucji, w tym przede wszystkim Komisji Nadzoru Finansowego (KNF). Kolejne podmioty dołączą do katalogu podmiotów nadzorowanych w ramach jednolitego nadzoru w zakresie ich działalności na rynku finansowym.

Ustawa wprowadza zamknięty katalog podmiotów uprawnionych do świadczenia usług płatniczych – dostawców usług płatniczych, w którym znajdą się istniejące podmioty, np. banki czy spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe, ale także nowe podmioty, regulowane, poddane nadzorowi KNF – instytucje płatnicze oraz biura usług płatniczych. Biura usług płatniczych, w porównaniu z instytucjami płatniczymi i innymi dostawcami usług płatniczych, będą adresatem mniejszych wymogów ustawowych, ale będą też mogły świadczyć usługi płatnicze w ograniczonym zakresie (jedynie przekaz pieniężny, w tym wpłaty na rachunki), na ograniczoną skalę (ich obroty nie będą mogły przekroczyć równowartości kwoty 500 000 euro miesięcznie) oraz na terytorium ograniczonym do Rzeczypospolitej Polskiej, jako podmioty wyłączone z zastosowania zasady jednolitego paszportu.

Działalność w formie biur usług płatniczych powinna zapewnić, pod rządami nowej ustawy i w nowym reżimie prawnym, możliwość kontynuacji działania podmiotom świadczącym usługi płatnicze, a dotychczas nieregulowanym, czyli tzw. pośrednikom w zakresie

świadczenia usług płatniczych, którzy zwykle prowadzą działalność w formach drobnej przedsiębiorczości – podmiotach o charakterze rodzinnym czy w formie jednoosobowej działalności gospodarczej.

Celem dyrektywy, jak również ustawy, jest zwiększenie bezpieczeństwa środków finansowych powierzanych dostawcom usług płatniczych oraz zwiększenie konkurencji na rynku usług płatniczych. Dlatego też pośrednicy w zakresie świadczenia usług płatniczych (punkty opłat za rachunki) powinni mieć możliwość kontynuacji swojej działalności, przy spełnieniu odpowiednich ustawowych wymagań.

Skutkiem implementacji dyrektywy ma być bowiem poprawa konkurencyjności zarówno na poziomie europejskim, dzięki ww. zasadzie jednolitej licencji, jak i krajowym, przez wprowadzenie nowych kategorii podmiotów świadczących usługi płatnicze.

Od strony prawnej dyrektywa wspiera realizację projektu SEPA (Single Euro Payment Area). Celem dyrektywy w zakresie usług płatniczych jest ponadto usunięcie barier dla transgranicznych produktów. Ustawa o usługach płatniczych jest pierwszym etapem budowy Jednolitego Rynku Płatności w Euro. Idea utworzenia SEPA została sformułowana w 2002 r. jako potrzeba wsparcia powstającego właśnie rynku wewnętrznego w ramach Unii Europejskiej. SEPA jest obszarem, w którym zarówno obywatele, jak i przedsiębiorcy oraz inni uczestnicy obrotu gospodarczego, mogą dokonywać i otrzymywać płatności w euro, na terenie Europy, zarówno transgranicznie, jak i w granicach państw, przy tych samych prostych i jasnych zasadach i regulacjach prawnych. W dłuższej perspektywie instrumenty SEPA będą zastępować obecnie funkcjonujące krajowe instrumenty płatnicze.

Podstawowy cel SEPA nawiązuje do założeń Strategii Lizbońskiej, która prezentuje wizję rynku Unii Europejskiej jako rynku najbardziej konkurencyjnego w światowej gospodarce. Wdrożenie systemu SEPA z pewnością wzmocni europejską gospodarkę jako całość, przede wszystkim przez wzrost konkurencji w sektorze usług płatniczych na rzecz klientów takich jak konsumenci, przedsiębiorstwa i administracja publiczna. Ponadto SEPA jako inicjatywa integrująca rynki płatności przyczyni się w znacznym stopniu do wzmocnienia unii walutowej. Harmonizacja płatności w euro jest uważana za konieczny krok do uczynienia z euro w pełni funkcjonującej i jednolitej waluty.

Projekt SEPA opiera się na dwóch ogólnounijnych instrumentach płatniczych: poleceniu przelewu i poleceniu zapłaty oraz projektowanym jednolitym podejściu do rynku kart płatniczych. Standardy dla płatności kartami na poziomie unijnym są jednak dopiero na wczesnym etapie projektowania.

Pełna harmonizacja na szczeblu unijnym przepisów prawnych dotyczących usług płatniczych, zwiększenie zaufania konsumentów do nowoczesnych instrumentów płatniczych, przez wprowadzenie szerokiego dostępu do informacji dla użytkowników usług płatniczych, oraz jednolite zasady dotyczące wykonania usługi płatniczej to tylko niektóre elementy ujednolicania rynku usług płatniczych na terenie jednolitego europejskiego rynku. Przyczyni się do tego również wspomniane zwiększenie bezpieczeństwa środków finansowych powierzanych dostawcom usług płatniczych dzięki regulacji rynku płatniczego i nadzorze nad nim.

Należy bowiem wskazać, iż podmioty świadczące szeroki zakres usług płatniczych (m.in. międzynarodowe przekazy pieniężne, wpłaty na rachunki bankowe, wydawanie kart płatniczych, rozliczenia kart płatniczych, płatności mobilne, płatności internetowe) zostaną objęte nowym reżimem prawnym.

Dla tak zakreślonej materii postanowienia dyrektywy obejmują:

- 1) regulacje dotyczące przedmiotu, zakresu zastosowania, a także definicji objętych dyrektywą (tytuł I, art. 1 – 4),
- 2) regulacje dotyczące dostawców usług płatniczych (wymogi w zakresie kapitału założycielskiego, funduszy własnych, wymogów ochronnych, udzielania zezwolenia, rejestracji instytucji płatniczych), a także regulacje dotyczące korzystania przez instytucje z usług agentów, oddziałów lub podmiotów świadczących usługi w ramach outsourcingu. Ważną częścią tych regulacji są przepisy dotyczące dostępu do systemów płatności oraz przepisy nadzorcze (tytuł II, art. 5 – 29),
- 3) regulacje dotyczące przejrzystości warunków i wymogów w zakresie informowania w odniesieniu do usług płatniczych (niezwykle istotne z punktu widzenia użytkownika usług płatniczych regulacje, zapewniające maksymalną ochronę użytkowników usług płatniczych), regulacje dotyczące pojedynczych transakcji płatniczych, opłat za przekazywane informacje, umów ramowych, rozliczeń walutowych (tytuł III, art. 30 – 50),
- 4) regulacje dotyczące praw i obowiązków w odniesieniu do dostarczania usług płatniczych i korzystania z nich, opłat za korzystanie z danego instrumentu płatniczego (opłata surcharge), autoryzacji transakcji płatniczych, obowiązków użytkowników i dostawców usług płatniczych związanych z instrumentami płatniczymi, sprawy związane z odpowiedzialnością płatników oraz dostawców usług płatniczych za nieautoryzowane transakcje, sprawy związane z wykonaniem transakcji płatniczych (tytuł IV, art. 51 – 82),

- 5) regulacje tytułów V i VI, w których są zawarte przepisy dotyczące m.in. funkcjonowania Komitetu do spraw Płatności – organu, który wspiera Komisję Europejską w rozwijaniu wspólnego rynku płatności na terenie UE.

W ustawie, z uwagi na objęcie instytucji płatniczych oraz biur usług płatniczych nadzorem, wprowadzono przepisy dotyczące jego kosztów. Podstawą wyliczania kosztów nadzoru dla wszystkich podmiotów nadzorowanych przez KNF na podstawie ustawy będzie wielkość obrotów (rozumiana jako całkowita kwota transakcji płatniczych wykonanych przez krajową instytucję płatniczą bądź biuro usług płatniczych, w tym także przez podmioty, za działania których ponoszą one całkowitą odpowiedzialność); przyjęto, że jest to wskaźnik najbardziej uniwersalny wobec zróżnicowanego statusu nadzorowanych dostawców oraz najbardziej adekwatny dla rozmiaru prowadzonej działalności, a więc zaangażowania nadzoru wobec poszczególnych podmiotów.

Uwzględniając zróżnicowany zakres i charakter działalności prowadzonej przez nadzorowane podmioty, stawki powinny zostać zróżnicowane w trzech kategoriach, tj. odpowiednio: dla biur usług płatniczych, dla instytucji płatniczych i dla instytucji płatniczych wykonujących wyłącznie usługi płatnicze, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 5 (zawieranie umów z przedsiębiorcami o przyjmowanie zapłaty przy użyciu instrumentów płatniczych). Wskaźniki dla wskazanych wyżej kategorii powinny pozostawać w proporcji odpowiednio 1:10:30 (agenci rozliczeniowi/biura/instytucje); przy ustalonej wysokości stawki dla agentów rozliczeniowych 0,0025 % pozostałe stawki wynoszą – 0,025 % (dla biur) i 0,075 % (dla instytucji). Proporcja uwzględnia zróżnicowanie zakresu działalności, wielkość generowanego ryzyka i w konsekwencji poziom zaangażowania nadzoru. Dodatkowo zaproponowano czwartą kategorię – dla instytucji płatniczych świadczących wyłącznie usługę płatniczą, o której mowa w art. 3 ust. 1 pkt 6, albo wyłącznie usługę płatniczą, o której mowa w art. 3 ust. 1 pkt 7 (usługę przekazów pieniężnych lub wyłącznie transakcji płatniczych realizowanych w formie płatności mobilnych) – dla tych podmiotów obniżona stawka mogłaby wynosić 0,05 %, a więc 20 w przyjętej proporcji 1:10:(20)30. Wprowadzono jednorazowe opłaty za wydanie zezwolenia dla krajowych instytucji płatniczych, z zastrzeżeniem że opłaty te nie pomniejszają należności poszczególnych krajowych instytucji płatniczych z tytułu wpłat na koszty nadzoru, pomniejszają natomiast łączną kwotę rzeczywistych kosztów nadzoru, która będzie stanowić podstawę rocznego rozliczenia.

UZASADNIENIE SZCZEGÓŁOWE

Zakres przedmiotowy projektu ustawy o usługach płatniczych został określony przez wprowadzenie katalogu usług płatniczych zamieszczonego w art. 3 projektu ustawy. Katalog ten swoim zakresem obejmuje tradycyjne usługi płatnicze, takie jak: prowadzenie rachunku płatniczego, w tym przyjmowanie wpłat gotówki i dokonywanie wypłat gotówki, dokonywanie transakcji płatniczych, tj. przelewów, zleceń stałych, poleceń zapłaty (także paneuropejskie polecenia zapłaty), rozliczeń operacji instrumentami płatniczymi oraz dokonywanie przekazów pieniężnych. Ponadto przepisy przedmiotowego projektu dotyczą płatności przekazywanych przedsiębiorcom telekomunikacyjnym, będących pośrednikiem między użytkownikiem zlecającym transakcję płatniczą a odbiorcą, w przypadku gdy transakcja płatnicza jest wykonana przy użyciu urządzenia telekomunikacyjnego, cyfrowego lub informatycznego.

Należy podkreślić, iż projekt zawiera szeroki katalog wyłączeń (art. 6). W tym miejscu należy wspomnieć przede wszystkim o braku zastosowania przepisów przedmiotowego projektu m.in. do: transakcji opartych na papierowych dokumentach płatniczych (np. czeki, weksle), transakcji płatniczych dokonywanych wyłącznie za pomocą gotówki (bowiem istnieje już wspólny rynek płatności gotówką), usług świadczonych przez dostawców usług technicznych oraz w sytuacji, gdy zakres udziału świadczenia dostawcy jest szerszy niż samo pośrednictwo w płatności. W tych przypadkach usługi mogą być świadczone przez podmioty niebędące instytucjami płatniczymi bądź też tzw. dostawcami zwolnionymi.

Istotne wyłączenie ujęte w art. 6 pkt 16 projektu ustawy polega na wyłączeniu z zakresu działania ustawy papierowych książeczek oszczędnościowych, w tym książeczek mieszkaniowych, na których operacje związane z dokonywaniem wpłat (z książeczek mieszkaniowych nie dokonuje się wypłat) są rejestrowane w tychże książeczkach, tj. na papierowym druku, w posiadaniu którego znajduje się klient.

Przepisy niniejszej ustawy nie będą miały zastosowania do książeczek, wydawanych klientom w formie papierowego dokumentu, stanowiących potwierdzenie zawarcia transakcji, jak również zawierających wszelkie informacje o dokonywanych operacjach (wpłatach). Powyższy przepis dotyczy wyłączenia m.in. następujących rodzajów papierowych oszczędnościowych książeczek mieszkaniowych:

- 1) z prawem do premii gwarancyjnej – tryb i zasady wypłaty premii gwarancyjnej (będącej dotacją z budżetu państwa) reguluje ustawa z dnia 30 listopada 1995 r.

o pomocy państwa w spłacie niektórych kredytów mieszkaniowych, udzielaniu premii gwarancyjnych oraz refundacji bankom wypłaconych premii gwarancyjnych (Dz. U. z 2003 r. Nr 119, poz. 1115, z późn. zm.),

- 2) bez prawa do premii gwarancyjnej, na których dokonywane operacje (wpłaty) są rejestrowane (wpisywane) bezpośrednio w tychże książeczkach,
- 3) powiązanych z funduszami inwestycyjnymi, na których operacja wpłaty dokonywana przy założeniu książeczki (na przedmiotowy produkt nie dokonuje się dopłat) jest rejestrowana (wpisywana) bezpośrednio w teźże książeczce.

Pozostałe rodzaje oszczędnościowych książeczek mieszkaniowych, na których dokonywane operacje są rejestrowane wyłącznie na rachunku bankowym, nie podlegają wyłączeniu. Powyższa propozycja uwzględnia specyfikę funkcjonowania produktu, jakim jest oszczędnościowa książeczka mieszkaniowa (produkt zakładany począwszy od 1958 r.), która stanowi ofertę dla klientów, którzy swoje oszczędności zamierzają przeznaczyć na cel mieszkaniowy. Właściciele książeczek nie utożsamiają książeczek z rachunkiem bankowym, a raczej z papierowym drukiem, w którego są posiadaniu. Strona polska podczas negocjacji dyrektywy nie zgłaszała propozycji wyłączenia tego produktu z zakresu jej stosowania, bowiem definicja rachunku płatniczego zawarta w dyrektywie ewoluowała na przestrzeni kolejnych wersji projektu. Państwa, takie jak Francja, kierując się jednym z głównych założeń dyrektywy, zgodnie z którym papierowe instrumenty płatnicze nie podlegają przepisom dyrektywy, zgłosiły wyłączenie w art. 3 lit. g dyrektywy czeków, weksli i popularnych tam voucherów papierowych, czy też jak Czechy – przekazów pocztowych. Wyłączenie to jednak wynikało z określonej na wczesnym etapie negocjacji definicji instrumentu płatniczego. Ponadto warto dodać, że w przypadku papierowych książeczek mieszkaniowych funkcja płatnicza sprowadza się wyłącznie do wpłaty gotówki na ten instrument (nie przewiduje się wypłat). Podobnie jak w przypadku wyłączonych z dyrektywy czeków, weksli, voucherów czy przekazów pocztowych mają one charakter instrumentu papierowego, a odpowiednie działania po stronie banku następują dopiero po okazaniu dokumentu papierowego przez klienta.

Przepisy projektu dotyczą w szczególności działalności prowadzonej przez banki, podmioty powołane do życia niniejszą ustawą (instytucje płatnicze, biura usług płatniczych), agentów rozliczeniowych, integratorów płatności internetowych, przedsiębiorców telekomunikacyjnych oraz przez podmioty, które specjalizują się w usługach przyjmowania płatności za

rachunki oraz w usługach przekazywania płatności bez tworzenia rachunków rozliczeniowych.

Projekt ustawy o usługach płatniczych składa się z XI działów.

Dział I zawiera ogólne przepisy dotyczące świadczenia usług płatniczych.

Podstawowym zadaniem słowniczka (art. 2) jest ujednoczenie występujących w obrocie prawnym rynku usług płatniczych pojęć celem wyeliminowania sytuacji, w której te same pojęcia będą używane przez różne podmioty w odmiennym znaczeniu. Istotną definicją, która pojawia się w słowniczku, jest definicja dnia roboczego (art. 2 pkt 5). Konieczność zdefiniowania w słowniczku ustawy pojęcia „dnia roboczego” (zdefiniowanego w dyrektywie PSD w art. 4 w pkt 27 – dzień roboczy oznacza dzień, w którym stosowny dostawca usług płatniczych płatnika lub dostawca usług płatniczych odbiorcy uczestniczący w wykonaniu transakcji płatniczej prowadzi działalność wymaganą do wykonania transakcji płatniczej) wynika z kluczowej roli, jaką dzień roboczy pełni dla obliczania terminów realizacji transakcji płatniczych, do których dostawca usług płatniczych zobowiązuje się w stosunku do użytkownika, tj. konsumenta i przedsiębiorcy. Sposób i czas realizacji transakcji został określony w dziale III ustawy – Prawa i obowiązki w zakresie dostarczania usług płatniczych i korzystania z nich. Zgodnie z przepisami ustawy bieg realizacji transakcji rozpoczyna się z chwilą otrzymania zlecenia płatniczego (art. 49), gdy zostaną spełnione następujące warunki:

- a) zlecenie płatnicze zostało otrzymane w dniu roboczym,
- b) zlecenie płatnicze zostało otrzymane przed nieprzekraczalnym terminem pod koniec dnia roboczego, po którym zlecenie płatnicze uznaje się za otrzymane następnego dnia roboczego (instytucja tzw. cut of time).

Natomiast w odniesieniu do czasu realizacji transakcji płatniczej i w świetle tzw. end-to-end liability, dostawca usług płatniczych ma obowiązek doprowadzić do uznania rachunku płatniczego odbiorcy w terminie do trzech dni roboczych po otrzymaniu zlecenia płatniczego. Zasada ta będzie obowiązywać do 2012 r. Reguła uznawania rachunku D+1 po otrzymaniu zlecenia płatniczego zacznie obowiązywać od 2012 r. W świetle powyższych przepisów definicja dnia roboczego jednoznacznie określa, że czas liczy się w sytuacji, gdy dostawcy uczestniczący w wykonaniu transakcji prowadzą działalność wymaganą do wykonania transakcji płatniczej. Warto zauważyć, iż definicję dnia roboczego należy rozpatrywać, biorąc

pod uwagę fakt, iż powinna być ona najbardziej neutralną z punktu widzenia funkcjonowania dostawców usług płatniczych.

Trzeba zwrócić uwagę, że w prawie polskim nie ma definicji dnia roboczego. W ustawie z dnia 18 stycznia 1951 r. o dniach wolnych od pracy (Dz. U. Nr 4, poz. 28, z późn. zm.) są wymienione enumeratywnie wszystkie dni wolne, natomiast nie precyzuje się, czy sobota jest dniem roboczym. W związku z kluczową rolą definicji dnia roboczego konieczne jest zdefiniowanie dnia roboczego w ustawie o usługach płatniczych.

Koncepcja rachunku płatniczego w art. 2 pkt 25 projektu ustawy jest ściśle powiązana z celem uregulowania usług płatniczych zgodnie z dyrektywą PSD.

Zgodnie z art. 5 ust. 6 projektu ustawy o usługach płatniczych w sprawach nieuregulowanych w ustawie do usług płatniczych stosuje się m.in. przepisy ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665, z późn. zm.). W konsekwencji można przyjąć, iż art. 50 (umowne ograniczenie w dysponowaniu środkami pieniężnymi zgromadzonymi na rachunku), art. 56 (dyspozycje na wypadek śmierci) oraz art. 60 (rozwiązanie umowy rachunku przy braku obrotów na tym rachunku) ustawy – Prawo bankowe powinny mieć odpowiednie zastosowanie do rachunków płatniczych w rozumieniu art. 2 pkt 25 projektu ustawy.

Wszystkie rodzaje kont wykorzystywanych do transakcji płatniczych muszą być objęte reżimem ustawy o usługach płatniczych, z zastrzeżeniem że nie są one wyłączone przez art. 6 ustawy. Rachunek płatniczy w rozumieniu ustawy to (zgodnie z definicją z dyrektywy PSD) rachunek prowadzony dla jednego lub większej liczby użytkowników służący do wykonywania transakcji płatniczych.

W zakresie czynności stanowiącej usługę płatniczą, funkcję rachunku płatniczego w rozumieniu art. 2 pkt 25 ustawy powinny pełnić wszystkie rachunki, o których mowa w art. 49 ust. 1 pkt 1 – 3 ustawy – Prawo bankowe (z tym że w odniesieniu do lokat terminowych, tylko rachunki lokat pozwalających na dokonanie dopłat/wypłat w czasie trwania umowy tego rachunku).

Powyższe wynika z interpretacji Komisji Europejskiej, przedstawionej na stronie internetowej http://ec.europa.eu/internal_market/payments/docs/framework/transposition/faq_en w dokumencie Questions on PSD 2007/64/EC. Zgodnie z interpretacją Komisji Europejskiej (odpowiedź na zawarte tam pytanie nr 31) wszystkie rodzaje rachunków, które służą do wykonania transakcji płatniczej, są objęte zakresem obowiązywania dyrektywy. W pytaniu 150 ww. dokumentu, dotyczącym bezpośrednio rachunków oszczędnościowych, Komisja

Europejska potwierdziła objęcie zakresem dyrektywy rachunków oszczędnościowych i lokat terminowych z prawem dopłat/wypłat.

Bank otwiera i prowadzi rachunki bankowe (nie ma potrzeby wprowadzania konstrukcji prawnej, która pozwalałaby bankom na otwieranie rachunków płatniczych). Nadanie funkcji rachunku płatniczego rachunkom bankowym, o których mowa w art. 49 ust. 1 pkt 1 – 3 ustawy – Prawo bankowe – wyłączając z tego katalogu rachunek powierniczy, usystematyzuje konstrukcję prawną rachunku bankowego pełniącego funkcję rachunku płatniczego. W zakresie rachunku lokat terminowych (art. 49 ust. 1 pkt 2 ustawy – Prawo bankowe) chodzi tylko o rachunki lokat terminowych, na które możliwe jest dokonywanie wpłat/dopłat w czasie trwania umowy tego rachunku – tylko te rachunki lokat terminowych zostaną objęte reżimem wynikającym z ustawy.

Jak wspomniano, projekt ustawy w art. 2 pkt 25 wprowadza następującą definicję rachunku płatniczego: rachunek płatniczy jest to rachunek prowadzony dla jednego lub większej liczby użytkowników służący do wykonywania transakcji płatniczych; przy czym przez rachunek płatniczy rozumie się także rachunek bankowy oraz rachunek członka spółdzielczej kasy oszczędnościowo-kredytowej, jeżeli rachunki te służą do wykonywania transakcji płatniczych. Koncepcja rachunku płatniczego zakłada zatem, że rachunek ten będzie prowadzony przez instytucje świadczące usługi płatnicze, a niebędące bankami. Natomiast instytucje bankowe, prowadzące rachunki bankowe, będą świadczyły usługi płatnicze za pomocą rachunków bankowych w reżimie ustawy o usługach płatniczych. Zatem należy przyjąć, iż faktem przesądzającym o tym, że rachunek bankowy pełni funkcję rachunku płatniczego, będzie zakres świadczonych usług z wykorzystaniem tego rachunku. Innymi słowy, jedną z funkcjonalności rachunku bankowego może być pełnienie przez ten rachunek funkcji rachunku płatniczego.

Kolejną, ważną z punktu widzenia realizacji transakcji płatniczych definicją, jest zawarta w art. 2 pkt 33 definicja unikatowego identyfikatora. Zgodnie z dyrektywą PSD dostawca określa użytkownikowi kombinację liter, liczb lub symboli tworzącą unikatowy identyfikator, którą z kolei użytkownik jest obowiązany dostarczyć w celu jednoznacznego zidentyfikowania drugiego, biorącego udział w danej transakcji użytkownika. Istotą tej konstrukcji jest znajomość przez użytkownika, który dokonuje transakcji, unikatowego identyfikatora swojego kontrahenta. To nie dostawca powinien znać ten unikatowy identyfikator. Taki był właśnie zamiar ustawodawcy unijnego, konstruującego sposób realizacji usługi płatniczej.

W omawianym wcześniej katalogu usług płatniczych (art. 3) pojawia się usługa polegająca na wykonywaniu transakcji płatniczych w ciężar środków udostępnionych użytkownikowi z tytułu kredytu. Umowa kredytu ma charakter jednorazowego i ściśle określonego działania (zgodnie z art. 69 ustawy – Prawo bankowe przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu). Posłużenie się w przypadku, o którym mowa w art. 3 ust. 1 pkt 3, pojęciem kredytu najlepiej oddaje istotę przepisów dyrektywy PSD w tej kwestii.

Projekt definiuje system płatności w rozumieniu wynikającym z dyrektywy PSD (art. 4 pkt 6 dyrektywy), zgodnie z którą system płatności oznacza system transferu środków oparty na formalnych i znormalizowanych regułach i wspólnych przepisach dotyczących przetwarzania, rozliczeń lub rozrachunku transakcji płatniczych.

Art. 28 dyrektywy PSD stanowi o zasadach dostępu do systemów płatności. Państwa członkowskie zapewniają, aby zasady dotyczące dostępu posiadających zezwolenie lub zarejestrowanych dostawców usług płatniczych będących osobami prawnymi do systemów płatności były obiektywne, niedyskryminujące i proporcjonalne oraz nie ograniczały dostępu do tych systemów bardziej niż jest to konieczne dla ochrony przed określonymi rodzajami ryzyka, takimi jak ryzyko rozrachunkowe, ryzyko operacyjne i ryzyko biznesowe, oraz dla ochrony bezpieczeństwa finansowego i stabilności operacyjnej systemu płatności.

Wyłączając systemy płatności w rozumieniu ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o ostateczności rozrachunku w systemach płatności i systemach rozrachunku papierów wartościowych oraz zasadach nadzoru nad tymi systemami (Dz. U. z 2010 r. Nr 112, poz. 743) oraz z ustawy z dnia 12 września 2002 r. o elektronicznych instrumentach płatniczych (Dz. U. Nr 169, poz. 1385, z późn. zm.), pozostają tzw. „inne systemy”, tj. te, które wypełniają definicję systemu w rozumieniu projektu ustawy, ale nie są systemami nadzorowanymi obecnie przez Narodowy Bank Polski (NBP). Kwestią wymagającą rozstrzygnięcia było rozstrzygnięcie statusu prawnego ww. „innych systemów”. Uznano, iż powierzanie NBP nadzoru nawet nad najmniejszymi systemami płatności (np. systemami płatności utworzonymi przez kilka sieci handlowych czy też w obrębie jednej sieci), które w świetle definicji i funkcjonowania istotnych systemów płatności będą zupełnie inaczej umiejscawiane, nie będzie właściwym rozwiązaniem. Każdy istotny system płatności o znaczeniu systemowym zostanie wskazany

jako system w rozumieniu ustawy o ostateczności rozrachunku i na jej mocy wejdzie w zakres kompetencji NBP.

W dziale I na uwagę zasługuje również definicja dostawcy usług płatniczych (art. 4 ust. 2). W przedmiotowym projekcie zakres pojęcia dostawcy usług płatniczych został określony przez enumeratywne wyliczenie podmiotów, których podstawowa działalność polega na świadczeniu usług płatniczych na rzecz użytkowników takich usług. Zgodnie z brzmieniem art. 4 ust. 2 dostawcą usług płatniczych może być wyłącznie:

- 1) bank krajowy w rozumieniu art. 4 ust. 1 pkt 1 ustawy – Prawo bankowe,
- 2) oddział banku zagranicznego w rozumieniu art. 4 ust. 1 pkt 20 ustawy – Prawo bankowe,
- 3) instytucja kredytowa w rozumieniu art. 4 ust. 1 pkt 17 ustawy – Prawo bankowe,
- 4) instytucja pieniądza elektronicznego w rozumieniu art. 2 pkt 5 ustawy o elektronicznych instrumentach płatniczych,
- 5) oddział podmiotu świadczącego w innym niż Rzeczpospolita Polska państwie członkowskim, zgodnie z prawem tego państwa, pocztowe usługi płatnicze, uprawnionego zgodnie z prawem tego państwa do świadczenia usług płatniczych oraz Poczta Polska Spółka Akcyjna w zakresie, w jakim odrębne przepisy upoważniają ją do świadczenia usług płatniczych,
- 6) instytucja płatnicza,
- 7) Europejski Bank Centralny, Narodowy Bank Polski oraz bank centralny innego państwa członkowskiego – gdy nie działają w charakterze władz monetarnych lub organów administracji publicznej,
- 8) organ administracji publicznej,
- 9) spółdzielcza kasa oszczędnościowo-kredytowa w rozumieniu ustawy z dnia 14 grudnia 1995 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (Dz. U. z 1996 r. Nr 1, poz. 2, z późn. zm.) – w zakresie, w jakim odrębne przepisy upoważniają ją do świadczenia usług płatniczych, zwana dalej „kasą oszczędnościowo-kredytową”,
- 10) biuro usług płatniczych.

Dział II określa obowiązki informacyjne w zakresie świadczenia usług płatniczych.

Podział przepisów działu II na trzy rozdziały (przepisy ogólne, przepisy dotyczące pojedynczych transakcji płatniczych oraz przepisy dotyczące umowy ramowej o usługę płatniczą) wynika z odmiennych wymogów informacyjnych dla pojedynczych transakcji płatniczych oraz dla umowy ramowej, przewidującej większą liczbę transakcji płatniczych.

Wynika to z faktu, iż umowy ramowe są bardziej powszechne, a tym samym bardziej istotne pod względem gospodarczym, niż pojedyncze transakcje płatnicze. Zatem w pełni uzasadnione jest, aby wstępne informacje dotyczące umów ramowych były wszechstronne oraz utrwalone na papierze lub innych trwałych nośnikach informacji. Natomiast w przypadku pojedynczych transakcji płatniczych należy uznać za wystarczające nałożenie na dostawcę usług płatniczych obowiązku udzielania użytkownikowi wyłącznie najważniejszych informacji, bez konieczności przestrzegania formy pisemnej. Do tych najważniejszych informacji projekt ustawy zalicza (art. 23 ust. 1):

- 1) wyszczególnienie informacji, które muszą być dostarczone przez użytkownika, aby zlecenie płatnicze mogło zostać prawidłowo wykonane,
- 2) informację o maksymalnym czasie wykonania świadczonej usługi płatniczej,
- 3) informację o wszelkich opłatach należnych dostawcy od użytkownika, w tym wyszczególnienie kwot tych opłat,
- 4) informację o kursie walutowym, w tym o referencyjnym kursie walutowym, który będzie zastosowany do transakcji płatniczej, jeżeli transakcja płatnicza wiąże się z przeliczaniem waluty.

Kolejne zestawy informacji dostawca udostępnia płatnikowi po otrzymaniu zlecenia płatniczego, m.in. informacje umożliwiające płatnikowi zidentyfikowanie transakcji, informacje o kwocie transakcji płatniczej w walucie użytej w zleceniu płatniczym, informację o wszelkich opłatach należnych od płatnika z tytułu transakcji płatniczej, w tym wyszczególnienie kwot tych opłat (art. 24), oraz po wykonaniu transakcji płatniczej, m.in. informację umożliwiającą odbiorcy zidentyfikowanie transakcji płatniczej i płatnika, jeżeli istnieje możliwość jego zidentyfikowania, oraz wszelkie inne informacje przekazane wraz z transakcją płatniczą, informacje o kwocie transakcji płatniczej w walucie, w której środki pieniężne są udostępniane odbiorcy (art. 25).

Sposób przekazania informacji przez dostawcę usług płatniczych powinien być dostosowany do potrzeb użytkownika oraz powinien odpowiadać najwyższej efektywności pod względem technicznym oraz pod względem ponoszonych kosztów.

Dział III reguluje prawa i obowiązki w zakresie dostarczania usług płatniczych i korzystania z nich.

W dziale III wyodrębniono cztery rozdziały: pierwszy z nich zawiera uregulowania ogólne, drugi dotyczy autoryzacji transakcji płatniczych, trzeci odnosi się do zlecenia płatniczego

i kwot transakcji płatniczych, a czwarty – do czasu wykonywania transakcji płatniczych i daty waluty.

W rozdziale III (art. 52 ust. 3) dopuszczono możliwość potrącania przez dostawcę z kwot transakcji płatniczej kwot wynikających ze zobowiązań podatkowych związanych z tą transakcją płatniczą, mimo że co do zasady dostawca płatnika (dostawca odbiorcy oraz inne podmioty pośredniczące w wykonaniu transakcji płatniczej) nie mogą pomniejszać kwoty transakcji płatniczej o opłaty należne w związku z jej wykonaniem, chyba że umowa między odbiorcą a jego dostawcą to przewiduje. Potrzeba wprowadzenia takiego przepisu jest związana z koniecznością wyeliminowania kolizji projektu ustawy z ustawą z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2010 r. Nr 51, poz. 307, z późn. zm.). Zgodnie z art. 35 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, do poboru zaliczek miesięcznych jako płatnicy są obowiązane m.in. osoby prawne i ich jednostki organizacyjne, które dokonują wypłaty emerytur i rent z zagranicy – od wypłacanych przez nie emerytur i rent. Jednocześnie warto wskazać, że zgodnie z ust. 3a tego artykułu podatek, przy odbiorze emerytury lub renty, może wpłacić płatnikowi ustaloną zaliczkę w złotych. Wpłatę tę uznaje się za zaliczkę potrąconą przez płatnika. Tym samym przepis art. 52 ust. 3 projektu ustawy, który wprost wskazuje możliwość potrącenia z kwoty transakcji płatniczej, jest niezbędny w celu wyeliminowania kolizji projektu ustawy z ustawą o podatku dochodowym od osób fizycznych, ponieważ jedna z ustaw nakładałaby na bank obowiązek poboru podatku, a druga wykluczałaby możliwość jego potrącenia z kwoty, co w efekcie skutkowałoby brakiem możliwości poboru tego podatku w przypadku braku wolnych środków na rachunku.

W art. 54 w związku z art. 55, będącym implementacją art. 69 dyrektywy PSD, w ust. 1 został wprowadzony krótszy termin wykonania dla wszystkich płatności, w tym związanych z daninami publicznymi, zarówno w stosunku do poprzednio obowiązującego art. 112a ustawy – Prawo bankowe – 5 dni roboczych, jak i w stosunku do wprowadzonego ustawą z dnia 18 czerwca 2009 r. o zmianie ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych oraz ustawy – Prawo bankowe (Dz. U. Nr 127, poz. 1045), terminu 2 dni roboczych od dnia przyjęcia gotówki lub obciążenia rachunku bankowego posiadacza tego rachunku. Nowy termin został wprowadzony do projektu ustawy jako bezpośrednia implementacja art. 69 dyrektywy PSD oraz jej motywu 43 (w prawie unijnym pierwszeństwo ma wykładnia celowościowa). Mianowicie dostawca płatnika jest zobowiązany doprowadzić do uznania rachunku dostawcy odbiorcy kwotą transakcji płatniczej zainicjowanej przez płatnika nie później niż do końca następnego dnia roboczego po otrzymaniu zlecenia zgodnie

z art. 49, co oznacza 1 dzień, chyba że uzgodniono dłuższy termin (art. 54 ust. 2) – zasada D+1.

Należy wskazać, iż w art. 112a ust. 1 ustawy – Prawo bankowe jest wyraźnie określony termin, w którym banki mają obowiązek realizować wpłaty dokonywane gotówką oraz polecenia przelewu dotyczące należności, do których stosuje się przepisy ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2005 r. Nr 8, poz. 60, z późn. zm.) oraz rozporządzenia Rady (EWG) nr 2913/92 z dnia 12 października 1992 r. ustanawiającego Wspólnotowy Kodeks Celny (Dz. Urz. WE L 302 z 19.10.1992, z późn. zm.). Jak wspomniano, ustawa z dnia 18 czerwca 2009 r. o zmianie ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych oraz ustawy – Prawo bankowe zmieniła ww. pięciodniowy termin na 2 dni robocze od dnia przyjęcia gotówki lub obciążenia rachunku bankowego posiadacza tego rachunku (do czasu wejścia w życie ww. ustawy, co nastąpiło dnia 27 sierpnia 2009 r., był to termin 5 dni roboczych od dnia przyjęcia gotówki lub obciążenia rachunku bankowego posiadacza tego rachunku).

Termin realizacji płatności z tytułu należności poddanych przepisom ustawy – Ordynacja podatkowa, jako przepisom administracyjnoprawnym – nie może być przedmiotem uzgodnień między podatnikiem a organami podatkowymi i nie może budzić wątpliwości.

W związku z tym zasadne jest wyłączenie należności publicznoprawnych, poddanych przepisom ustawy – Ordynacja podatkowa i Wspólnotowego Kodeksu Celnego, z przepisu przejściowego, zawartego w art. 169, który zgodnie z dyrektywą PSD pozwala na to, aby do dnia 1 stycznia 2012 r. płatnik i jego dostawca mogli uzgodnić termin, o którym mowa w art. 54 ust. 1 i 2, jako nie dłuższy niż 3 dni robocze, a nawet przedłużony jeszcze o kolejny dzień roboczy w odniesieniu do transakcji płatniczych inicjowanych w formie papierowej.

Termin realizacji płatności należności poddanych przepisom ustawy – Ordynacja podatkowa nie tylko nie może być przedmiotem uzgodnień między podatnikiem (czy też dostawcą usług płatniczych) a organami podatkowymi, ale ponadto terminy zapłaty należności podatkowych nie powinny budzić najmniejszych wątpliwości, ponieważ uchybienia w tym zakresie mogą mieć doniosłe skutki budżetowe.

Stąd też uznano za zasadne wprowadzenie zastrzeżenia w art. 55 ust. 1, że możliwość wydłużenia terminów (art. 54 ust. 1 i 2) nie dotyczy należności publicznoprawnych, poddanych przepisom ustawy – Ordynacja podatkowa i Wspólnotowego Kodeksu Celnego. Z uwagi na objęcie obowiązkiem realizacji transakcji płatniczych dotyczących tych należności publicznoprawnych wszystkich dostawców, ustawa uchyli terminy wprowadzone

ustawą z dnia 18 czerwca 2009 r. o zmianie ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych oraz ustawy – Prawo bankowe. Uchylane przepisy art. 112a ustawy – Prawo bankowe i art. 32a ustawy z dnia 14 grudnia 1995 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych mają aktualnie doniosłe znaczenie dla zapewnienia terminowej realizacji płatności zobowiązań podatkowych. Należy jednak podkreślić, iż uchylenie tych przepisów wiąże się jedynie z przeniesieniem norm prawnych w nich zawartych do ustawy o usługach płatniczych. Art. 55 (wyłączenie możliwości wydłużania terminów realizacji transakcji dla ww. należności publicznoprawnych) jest konsekwencją powyższych przepisów.

Dział IV określa zasady podejmowania i prowadzenia działalności przez krajowe instytucje płatnicze.

Dział ten zawiera cztery rozdziały dotyczące funkcjonowania instytucji płatniczych. W pierwszym są zawarte przepisy związane z zasadami podejmowania i prowadzenia działalności przez krajowe instytucje płatnicze. Podmioty, które prowadzą działalność polegającą na świadczeniu usług płatniczych, wraz z wejściem w życie projektowanej ustawy będą zobowiązane do dostosowania się do nowych zasad określonych w projekcie. W przypadku gdy dostawca usług płatniczych nie jest m.in. bankiem krajowym, oddziałem banku zagranicznego, instytucją kredytową lub jej oddziałem, instytucją pieniądza elektronicznego będzie zobligowany do uzyskania statusu tzw. instytucji płatniczej. Świadczenie usług płatniczych w charakterze instytucji płatniczej wymaga uzyskania zezwolenia wydawanego przez KNF, chyba że dostawca będzie mógł skorzystać z tzw. „wyłączenia”.

Projekt ustawy stanowi, iż instytucją płatniczą może być tylko osoba prawna posiadająca kapitał założycielki o odpowiedniej wielkości (równowartości w walucie polskiej kwoty: 20 000 euro, 50 000 euro lub 125 000 euro w zależności od rodzaju świadczonych usług). Ponadto, niezależnie od kapitału założycielskiego, instytucja płatnicza jest zobowiązana do posiadania funduszy własnych dostosowanych do rozmiaru prowadzonej działalności i rodzaju usług płatniczych, jakie instytucja płatnicza może świadczyć na podstawie posiadanego zezwolenia (art. 76).

Otrzymanie zezwolenia KNF jest uzależnione od spełnienia wymogów ostrożnościowych, dostosowanych do ryzyka związanego z działalnością, jaką prowadzą takie instytucje. Przy określaniu tych wymogów został uwzględniony specjalistyczny charakter ich działalności.

Art. 61 projektu ustawy określa szczegółowo, jakiego rodzaju dokumenty należy dołączyć do wniosku o wydanie zezwolenia na świadczenie usług w charakterze krajowej instytucji płatniczej. Wykaz tych dokumentów obejmuje m.in. statut, akt założycielski albo umowę spółki, program działalności i plan finansowy na okres co najmniej trzyletni, dokumenty potwierdzające wysokość posiadanych funduszy własnych, opis rozwiązań w zakresie zarządzania i mechanizmów kontroli wewnętrznej dotyczących obowiązków związanych z przeciwdziałaniem praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu czy też opis struktury organizacyjnej. Ponadto, zgodnie z wymogami dyrektywy, do wniosku o wydanie zezwolenia należy dołączyć dane dotyczące tożsamości osób zarządzających podmiotem ubiegającym się o licencję instytucji płatniczej oraz osób, które bezpośrednio lub pośrednio posiadają znaczny pakiet akcji lub udziałów w spółce lub spółdzielni zamierzającej wykonywać usługi płatnicze, ze wskazaniem wielkości należącego do nich pakietu akcji lub udziałów, oraz dokumenty potwierdzające, iż osoby te dają rękojmię ostrożnego i stabilnego zarządzania instytucją płatniczą.

Niespełnienie ww. wymogów będzie skutkowało odmową wydania zezwolenia. KNF odmówi również wydania zezwolenia (art. 65 projektu ustawy), jeżeli np. środki finansowe na pokrycie kapitału założycielskiego pochodzą z kredytu, pożyczki albo w inny sposób są obciążone lub pochodzą z nielegalnych lub nieujawnionych źródeł, lub też bliskie powiązania między krajową instytucją płatniczą a inną osobą fizyczną lub prawną stanowią przeszkodę w skutecznym wykonywaniu nadzoru nad krajową instytucją płatniczą.

Wydane przez KNF zezwolenie na świadczenie usług w charakterze krajowej instytucji płatniczej określa usługi płatnicze, do świadczenia których jest uprawniona instytucja płatnicza. Zważywszy, że zmiana katalogu świadczonych usług płatniczych (w szczególności jego poszerzenie) może za sobą pociągać konieczność zmiany kapitału początkowego (np. z kwoty 50 000 euro na kwotę 125 000 euro), zmiana katalogu określonych w zezwoleniu usług płatniczych, do świadczenia których jest uprawniona instytucja płatnicza, wymaga zmiany tego zezwolenia.

Projekt ustawy przewiduje również okoliczności wygaśnięcia zezwolenia KNF dla instytucji płatniczej (art. 67) w przypadku nierozpoczęcia przez nią działalności w zakresie usług płatniczych w terminie dwunastu miesięcy od dnia wydania tego zezwolenia lub też nieprowadzenia takiej działalności w okresie dłuższym niż sześć kolejnych miesięcy.

Natomiast szczegółowy katalog okoliczności fakultatywnego cofnięcia zezwolenia przez KNF (art. 69 projektu ustawy) obejmuje m.in. złożenie fałszywych informacji przez krajową instytucję płatniczą, zaprzestanie spełniania wymogów, od których było uzależnione udzielenie zezwolenia, wykonywanie działalności z naruszeniem zezwolenia, stwarzanie zagrożenia stabilności systemu płatności, brak rękojmi ostrożnego i stabilnego zarządzania instytucją płatniczą przez osoby zarządzające lub osoby, które bezpośrednio lub pośrednio posiadają znaczny pakiet akcji lub udziałów w instytucji płatniczej.

Informację o cofnięciu lub wygaśnięciu zezwolenia KNF podaje do publicznej wiadomości (art. 71 projektu ustawy), z podaniem przyczyn wygaśnięcia lub cofnięcia zezwolenia.

Świadczenie usług płatniczych może być związane z udzielaniem kredytu użytkownikom usług płatniczych. Projekt ustawy w art. 74 przewiduje taką możliwość. Kredyt, który jest nierozzerwalnie związany ze świadczoną usługą płatniczą, może być udzielony wyłącznie w celu jej wykonania. Instytucja płatnicza nie może udzielić kredytu na okres dłuższy niż 12 miesięcy. Kredyt nie może pochodzić ze środków otrzymanych lub przechowywanych w celu wykonania transakcji płatniczej. Instytucja płatnicza udzielająca kredytów powinna posiadać fundusze własne w wysokości adekwatnej do całkowitej kwoty udzielanych kredytów. Rozwiązanie takie pozostaje w zgodzie z dyrektywą, która stwarza możliwość udzielania kredytów przez instytucje płatnicze, tj. udzielania kredytów i wydawania kart kredytowych jedynie w przypadkach, gdy są one ściśle związane z usługami płatniczymi. W myśl dyrektywy, jeżeli kredyt jest udzielany w celu ułatwienia usług płatniczych i kredyt taki ma charakter krótkoterminowy oraz jest udzielany na okres nieprzekraczający dwanaście miesięcy, w tym na zasadzie odnawialnej, można zezwolić instytucjom płatniczym na udzielenie takiego kredytu w odniesieniu do ich działalności transgranicznej, pod warunkiem że jest on pokrywany głównie za pomocą funduszy własnych instytucji płatniczej, jak również innych środków z rynków kapitałowych, ale nie za pomocą środków przechowywanych w imieniu klientów do celów usług płatniczych.

Przepisy rozdziału drugiego regulują zagadnienia funduszy własnych i gospodarki finansowej krajowej instytucji płatniczej. Każda krajowa instytucja płatnicza, niezależnie od wymogów dotyczących kapitału założycielskiego dostosowanego do rodzaju świadczonych usług (20 000 euro, 50 000 euro lub 125 000 euro), jest zobowiązana posiadać, w każdym czasie, fundusz obrotowy ustalony w oparciu o kwotę wykonywanych transakcji płatniczych oraz fundusz ryzyka kredytowego (art. 76).

Dyrektywa przewiduje trzy metody obliczania wysokości funduszy własnych, rozpoczynając od najprostszej metody A, poprzez metodę B, kończąc na najbardziej skomplikowanej metodzie C. Właściwą dla instytucji płatniczych metodę obliczania funduszy własnych określają – zgodnie z ustawodawstwem krajowym – właściwe organy. Projekt ustawy (art. 76), wskazując na zasadę stosowania metody B, wprowadza delegację do określenia, w drodze rozporządzenia, przez ministra właściwego do spraw instytucji finansowych (po zasięgnięciu opinii KNF) szczegółowych zasad obliczania funduszy własnych krajowych instytucji płatniczych.

Zarówno dyrektywa, jak i implementujący ją projekt ustawy, przewidują możliwość zażądania od instytucji płatniczej przez organ sprawujący nad nią nadzór zwiększenia funduszy własnych, jednak do wysokości nie większej niż 120 % kwoty, która byłaby wynikiem zastosowania określonej w rozporządzeniu metody obliczania funduszy własnych. Żądanie takie powinno być uzasadnione negatywnymi wynikami przeprowadzonej uprzednio analizy ryzyka strat oraz oceny procesów zarządzania ryzykiem i mechanizmów kontroli wewnętrznej krajowej instytucji płatniczej. Analogicznie do żądania zwiększenia funduszy własnych, dyrektywa oraz projekt ustawy przewidują możliwość zezwolenia krajowej instytucji płatniczej na zmniejszenie maksymalnie o 20 % jej funduszy własnych.

Dyrektywa zakazuje instytucjom płatniczym przyjmowania depozytów od użytkowników, jakkolwiek zezwala im na korzystanie ze środków pieniężnych otrzymanych od użytkowników jedynie w związku ze świadczeniem usług płatniczych. W związku z powyższym dyrektywa zobowiązuje państwa członkowskie do ustanowienia stosownych przepisów zapewniających należyłą ochronę środków pieniężnych otrzymywanych od klientów. Zgodnie z postanowieniami dyrektywy projekt ustawy zobowiązuje instytucję płatniczą (w art. 78), która przyjmuje od użytkowników usług płatniczych środki pieniężne na poczet wykonania transakcji płatniczych bezpośrednio lub za pośrednictwem innego dostawcy, do ich ochrony w ten sposób, że środki te nie są w żadnym momencie łączone ze środkami pieniężnymi posiadanymi przez krajową instytucję płatniczą z innego tytułu. Ponadto środki pieniężne otrzymane w celu wykonania transakcji płatniczych, które nie zostały przekazane odbiorcy lub wysłane innemu dostawcy do końca dnia roboczego następującego po dniu otrzymania tych środków, zostają złożone na wyodrębnionym do tego celu rachunku lub kilku wyodrębnionych rachunkach bankowych w banku, instytucji kredytowej lub oddziale banku zagranicznego, co najmniej w wysokości podlegającej przekazaniu odbiorcy albo innemu dostawcy usług płatniczych w celu przekazania odbiorcy

lub zainwestowane w tej samej wysokości w bezpieczne, płynne aktywa o niskim ryzyku, zdeponowane na wyodrębnionym do tego celu rachunku.

Krajowa instytucja płatnicza nie jest zobowiązana do stosowania wymienionego powyżej sposobu ochrony, jeżeli środki pieniężne otrzymane w celu wykonania transakcji płatniczych są objęte umową gwarancji bankowej lub ubezpieczeniowej albo umową ubezpieczenia zawartymi z zakładem ubezpieczeń, bankiem krajowym, oddziałem banku zagranicznego, instytucją kredytową, które nie należą do tej samej grupy co krajowa instytucja płatnicza, na kwotę równą kwocie, która podlegałaby wydzieleniu z innych środków posiadanych przez krajową instytucję płatniczą oraz złożeniu na wyodrębnionym rachunku bankowym, a umowa ta przewiduje spełnienie przez gwaranta lub ubezpieczyciela świadczenia w przypadku niemożności wypełnienia przez krajową instytucję płatniczą zobowiązań wynikających ze świadczenia usług płatniczych, w szczególności obowiązku zwrotu wpłat wniesionych przez użytkowników w przypadku niewykonania przez krajową instytucję płatniczą zobowiązań wobec tych użytkowników.

Rozdział trzeci działu reguluje zagadnienia związane ze sprawozdawczością krajowych instytucji płatniczych. Przepisy tego rozdziału wprowadzają obowiązek przekazywania KNF rocznych sprawozdań finansowych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych sporządzanych przez instytucje płatnicze, opierając się na czwartej dyrektywie Rady 78/660/EWG z dnia 25 lipca 1978 r. wydanej na podstawie art. 54 ust. 3 lit. g Traktatu w sprawie rocznych sprawozdań finansowych niektórych rodzajów spółek i, w odpowiednich przypadkach, siódmej dyrektywie Rady 83/349/EWG z dnia 13 czerwca 1983 r. wydanej na podstawie art. 54 ust. 3 lit. g Traktatu w sprawie skonsolidowanych sprawozdań finansowych oraz dyrektywie Rady 86/635/EWG z dnia 8 grudnia 1986 r. w sprawie rocznych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych banków i innych instytucji finansowych. Ponadto krajowa instytucja płatnicza przekazuje KNF kwartalne i dodatkowe roczne sprawozdania finansowe i statystyczne obejmujące m.in. wartość posiadanych środków płynnych, informację o udzielanych w danym kwartale lub roku kredytach, w tym ich liczbie, wartości oraz okresie, na jaki zostały udzielone, informacje o wykonanych transakcjach płatniczych, w tym ich wartości, liczbie oraz strukturze walutowej oraz zestawienie funduszy własnych wraz ze wskazaniem poszczególnych elementów składowych i określeniem ich kwoty.

Czwarty rozdział tego działu określa sposób korzystania przez krajową instytucję płatniczą z usług agentów oraz powierzanie wykonywania niektórych czynności operacyjnych innym podmiotom. Projekt ustawy uprawnia bowiem instytucję płatniczą do wykonywania usług płatniczych za pomocą agenta, z zastrzeżeniem spełnienia szeregu warunków (m.in. agenci podlegają wpisowi do rejestru KNF na wniosek instytucji płatniczej, agenci muszą posiadać odpowiednie kwalifikacje oraz stosować procedury służące przeciwdziałaniu praniu pieniędzy). Uprawnienie to obejmuje swoim zakresem także świadczenie usług płatniczych za pośrednictwem agenta w innym państwie członkowskim. Warto zaznaczyć, iż skuteczność oraz wiarygodność działania agentów instytucji płatniczych jest wysoka ze względu na fakt, że za wszystkie działania agenta oraz spełnianie przez niego obowiązków jest odpowiedzialna instytucja płatnicza.

Ponadto instytucja płatnicza, po sprostaniu wymogom określonym w przepisach tego rozdziału, posiada możliwość przekazania wykonania pewnych czynności operacyjnych innemu przedsiębiorcy (outsourcing). Także w tym przypadku instytucja płatnicza ponosi pełną odpowiedzialność za działania podmiotu, któremu zostało powierzone wykonywanie czynności operacyjnych, bowiem powierzenie wykonywania przez podmioty trzecie określonych czynności nie zwalnia outsourcera z odpowiedzialności za powierzone funkcje.

Wprowadzenie wyżej wspomnianych uprawnień dla instytucji płatniczych niewątpliwie ułatwi prowadzenie działalności na rynku usług płatniczych. Przyczyni się do tego przede wszystkim brak zastosowania wobec agentów instytucji płatniczych przepisów wprowadzających wymogi odnośnie do formy prawnej, kapitału początkowego czy też rodzaju świadczonych usług. Co więcej brak ostrych rygorów odnośnie do funkcjonowania agentów, a także możliwość prowadzenia działalności za pomocą tych podmiotów poza granicami państwa macierzystego, niewątpliwie będzie sprzyjać rozwojowi konkurencji.

Przepisy działu V dotyczą podejmowania i prowadzenia działalności przez krajowe instytucje płatnicze na terytorium państwa goszczącego oraz przez unijne instytucje płatnicze na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Otrzymanie w danym państwie członkowskim UE, w tym w Rzeczypospolitej Polskiej, po spełnieniu szeregu wymogów ustawowych zezwolenia na świadczenie usług płatniczych uprawnia instytucję płatniczą do świadczenia tych usług, w tym przez oddział, w ramach działalności transgranicznej lub za pośrednictwem agenta, także w innych krajach Unii Europejskiej. W takim przypadku konieczne jest poinformowanie przez instytucję płatniczą

odpowiedniego dla niej organu nadzorczego o zamiarze podjęcia takiej działalności. Następnie organ nadzoru państwa macierzystego instytucji płatniczej notyfikuje taki zamiar odpowiedniemu organowi nadzorczemu w państwie, w którym ma nastąpić działalność. Instytucje płatnicze pochodzące z innych państw członkowskich są zobligowane do dostosowania się do takich samych wymogów. Dzięki temu usługi płatnicze podlegają takim samym regulacjom na terenie całej Unii Europejskiej.

Dział VI reguluje nadzór nad krajowymi instytucjami płatniczymi oraz oddziałami i agentami unijnych instytucji płatniczych w zakresie świadczenia usług płatniczych.

Projekt ustawy wyznacza KNF jako organ właściwy do sprawowania nadzoru nad krajowymi instytucjami płatniczymi oraz oddziałami i agentami unijnych instytucji płatniczych w zakresie świadczenia usług płatniczych. Przepisy tego działu określają szczegółowo cel nadzoru, czynności podejmowane w ramach nadzoru oraz dokładne uprawnienia KNF w zakresie sprawowanych kompetencji. Podstawowym celem nadzoru jest zapewnienie bezpieczeństwa finansowego krajowych instytucji płatniczych oraz zapewnienie zgodności działalności krajowych instytucji płatniczych, w tym prowadzonej przez ich agentów oraz podmioty wykonujące niektóre czynności operacyjne na podstawie umowy – z przepisami ustawy oraz innymi przepisami regulującymi tę część rynku finansowego. Celem nadzoru jest również ochrona użytkowników usług płatniczych. Czynności podejmowane w ramach nadzoru polegają w szczególności na:

- dokonywaniu oceny sytuacji finansowej krajowej instytucji płatniczej,
- badaniu jakości systemu zarządzania krajową instytucją płatniczą, w tym systemu kontroli wewnętrznej,
- badaniu prawidłowości działalności operacyjnej związanej ze świadczeniem usług płatniczych.

Podstawowe uprawnienia KNF w ramach nadzoru polegają na:

- żądaniu okresowego przekazywania przez krajową instytucję płatniczą określonych danych niezbędnych do oceny jej sytuacji finansowej,
- wydawaniu krajowej instytucji płatniczej zaleceń w zakresie m.in.: zapewnienia zgodności działalności krajowej instytucji płatniczej z przepisami ustawy, przestrzegania przez instytucje płatnicze wymogu posiadania odpowiedniego kapitału założycielskiego oraz

odpowiedniego poziomu funduszy własnych, podejmowania środków koniecznych dla zapobieżenia naruszeniom interesów użytkowników.

KNF może wydawać rekomendacje dotyczące dobrych praktyk ostrożnego i stabilnego zarządzania krajowymi instytucjami płatniczymi, mając na uwadze ochronę interesów użytkowników.

W celu realizacji zadań wynikających z ustawy KNF współpracuje z właściwymi organami nadzorczymi oraz z innymi władzami lub organami, w szczególności z: Europejskim Bankiem Centralnym, NBP i bankami centralnymi państw członkowskich, organami publicznymi innych państw członkowskich odpowiedzialnymi za nadzór nad systemami płatności. Realizując te zadania, KNF może zawierać z właściwymi organami nadzorczymi porozumienia o współdziałaniu w zakresie nadzoru.

Dział VII reguluje zasady podejmowania i prowadzenia działalności przez biura usług płatniczych i kasy oszczędnościowo-kredytowe.

Zgodnie z art. 118 działalność biur usług płatniczych podlega ograniczeniom co do zakresu świadczonych usług (tylko usługi przekazu pieniężnego) oraz rozmiaru prowadzonej działalności (projekt ustawy przewiduje limit kwotowy dla średnich miesięcznych obrotów w wysokości 500 000 euro w okresie 12 miesięcy).

Ponadto działalność biur może być wykonywana wyłącznie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Rozszerzenie skali działalności będzie zaś każdorazowo możliwe po przekształceniu biura w instytucję płatniczą, z zastrzeżeniem że zostaną spełnione wyższe wymogi związane z prowadzeniem działalności w charakterze instytucji płatniczej.

Działalność w formie biur usług płatniczych mogą prowadzić zarówno osoby fizyczne, jak i osoby prawne oraz jednostki organizacyjne niebędące osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną. Działalność ta jest działalnością regulowaną w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2010 r. Nr 220, poz. 1447, z późn. zm.) – nie wymaga zezwolenia i może być wykonywana po uzyskaniu wpisu do rejestru prowadzonego przez KNF. Wpis do rejestru nastąpi w oparciu o poprawny pod względem formalnoprawnym wniosek oraz o oświadczenie przedsiębiorcy o spełnianiu wymogów wynikających z przepisów prawa. Działalność w charakterze biura usług płatniczych będzie mogła być wykonywana łącznie z inną działalnością gospodarczą, o ile inaczej nie stanowią przepisy regulujące tę inną działalność.

Instytucja biur usług płatniczych stanowi realizację tzw. opcji narodowej, ustanowionej przez art. 26 dyrektywy PSD. Celem stworzenia biur („małych instytucji płatniczych”) jest dopuszczenie do rynku usług płatniczych przedsiębiorców działających w małej skali lub lokalnie, w tym osób fizycznych prowadzących jednoosobowo działalność gospodarczą (projektowana ustawa nie stawia – jak w przypadku instytucji płatniczych – wymogu posiadania przez biuro osobowości prawnej). W szczególności ma to pozwolić na pozostanie na rynku większości małych podmiotów, które obecnie prowadzą taką działalność na podstawie przepisów ogólnych.

Zgodnie z projektem ustawy w ramach prowadzonej działalności biuro usług płatniczych jest zobowiązane do ochrony środków pieniężnych otrzymanych od użytkowników. Obowiązek ochrony środków jest realizowany przez zawarcie umowy gwarancji bankowej lub ubezpieczeniowej albo umowy ubezpieczenia, która przewiduje spełnienie przez gwaranta lub ubezpieczyciela świadczenia w przypadku niemożności wypełnienia przez biuro usług płatniczych zobowiązań wynikających ze świadczenia usług płatniczych. Ustawa przewiduje upoważnienie dla ministra właściwego do spraw instytucji finansowych do wydania przepisów wykonawczych, określających minimalną wysokość sumy gwarancji i termin powstania obowiązku zawarcia umowy, a w przypadku umowy ubezpieczenia – szczegółowy zakres ubezpieczenia oraz minimalną sumę gwarancyjną i termin powstania obowiązku ubezpieczenia. Gwarancją lub umową ubezpieczenia musi być objęty cały okres działalności biura, a biuro jest zobowiązane przekazywać KNF dokumenty potwierdzające zawarcie stosownej umowy. Dzięki temu KNF będzie w stanie efektywnie monitorować utrzymywanie przez poszczególne biura ciągłości przewidzianych ustawą środków ochronnych. Ze względu na konieczność szczególnego zdyscyplinowania biur w zakresie realizacji obowiązku przekazywania KNF dokumentów potwierdzających zawarcie umowy gwarancji albo umowy ubezpieczenia, obowiązek ten jest sankcjonowany karą pieniężną.

Jak wspomniano, działalność biur podlega nadzorowi sprawowanemu przez KNF. Ze względu na ograniczony zakres działalności biur, celem nadzoru jest przede wszystkim zapewnienie zgodności działalności przez biura z przepisami ustawy. Mając na względzie powszechny charakter świadczonych przez biura usług, w obrębie celów wyodrębniono także ochronę interesów użytkowników usług płatniczych. Jest to regulacja spójna z celami nadzoru nad rynkiem finansowym wyznaczonymi przez przepisy ustawy z dnia 21 lipca 2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym (Dz. U. Nr 157, poz. 1119, z późn. zm.). Pozwala to KNF przeciwdziałać sytuacjom, gdy działania nadzorowanego podmiotu mimo formalnej zgodności z przepisami ustawy naruszałyby interesy ich klientów. Ze względu na inny

charakter ryzyka związanego z działalnością biur, nadzór nad działalnością biur nie ma charakteru nadzoru ostrożnościowego, jak w przypadku instytucji płatniczych. Odpowiednio zostały także ograniczone środki nadzorcze. W ramach nadzoru KNF może kontrolować działalność biur i wydawać biurom zalecenia.

KNF dysponuje także możliwością nałożenia kary pieniężnej na biuro, które nie wykonuje zaleceń, utrudnia prowadzenie kontroli, odmawia przekazania informacji lub dokumentów, a także gdy wykonuje działalność z naruszeniem przepisów ustawy lub z naruszeniem interesów użytkowników usług płatniczych. KNF dysponuje także środkami reakcji nadzorczej wobec osób zarządzających biurem bezpośrednio odpowiedzialnych za stwierdzone nieprawidłowości, w tym możliwością nałożenia na taką osobę kary pieniężnej. Dla efektywnego sprawowania nadzoru na biura usług płatniczych zostały nałożone obowiązki informacyjne realizowane w cyklu kwartalnym i rocznym. Biuro informuje o łącznej wartości i liczbie wykonanych w danym okresie transakcji. Dodatkowe obowiązki informacyjne wiążą się z przekroczeniem ustawowych limitów transakcji i są realizowane w cyklu miesięcznym w okresie, w którym biuro jest zobowiązane ograniczyć rozmiar swojej działalności (o ile nie złożyło wniosku o uzyskanie zezwolenia na prowadzenie działalności w charakterze instytucji płatniczej).

Tymczasem kasa oszczędnościowo-kredytowa w terminie 30 dni od dnia rozpoczęcia działalności w zakresie świadczenia usług płatniczych zawiadamia KNF o rozpoczęciu tej działalności, wskazując m.in. firmę i adres siedziby, wykaz świadczonych usług płatniczych oraz nazwy i adresy posiadanych oddziałów. Krajowa Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa zawiadamia KNF o zakończeniu działalności przez kasę oszczędnościowo-kredytową w terminie 14 dni od dnia uzyskania takiej informacji ze wskazaniem daty zakończenia działalności przez kasę oszczędnościowo-kredytową. Do kas oszczędnościowo-kredytowych stosuje się przepisy o sprawozdawczości krajowych instytucji płatniczych.

Przepisy działu VIII dotyczą prowadzenia rejestru krajowych instytucji płatniczych i innych dostawców.

Rejestr będzie prowadzony przez KNF w systemie teleinformatycznym. Rejestr będzie jawny i udostępniany wszystkim zainteresowanym przez stronę internetową. Wpis do rejestru będzie potwierdzał uprawnienie danego podmiotu do świadczenia usług. Rejestr ma zawierać niezbędne dane identyfikujące dany podmiot. Jako rejestr publicznie dostępny wzmocni

bezpieczeństwo obrotu w sektorze usług płatniczych. Zasadniczo rejestr obejmie nowe kategorie dostawców usług płatniczych: krajowe instytucje płatnicze i biura usług płatniczych oraz oddziały i agentów tych instytucji, a także – zgodnie z wymogiem dyrektywy PSD – kasy oszczędnościowo-kredytowe oraz ich oddziały.

Ponadto do rejestru będą wpisywane instytucje finansowe w rozumieniu art. 4 ust. 1 pkt 7 ustawy – Prawo bankowe, spełniające wymogi projektowanej regulacji, którym ustawa przyznaje prawo kontynuowania działalności w zakresie świadczenia usług płatniczych, gdy prowadziły działalność w zakresie usług przekazu pieniężnego i były objęte nadzorem skonsolidowanym sprawowanym na podstawie przepisów ustawy – Prawo bankowe, a w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy nadal prowadzą taką działalność i są objęte nadzorem skonsolidowanym. Instytucje te są zwolnione z wymogu uzyskania zezwolenia, o którym mowa w art. 60 ust. 1, pod warunkiem zawiadomienia KNF, w formie pisemnej, w terminie 3 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy o zamiarze kontynuowania działalności w zakresie usług przekazu pieniężnego. KNF wpisuje taką instytucję do rejestru w terminie 3 miesięcy od dnia otrzymania zawiadomienia od instytucji finansowej.

Dla zapewnienia aktualności danych w rejestrze na dostawców wpisanych w rejestrze został nałożony obowiązek informowania o każdej zmianie danych objętych rejestrem. Obowiązek ten jest sankcjonowany możliwością nałożenia kary pieniężnej. Przepisy dotyczące rejestru odpowiadają wymogom określonym dla podejmowania, prowadzenia, a także kończenia działalności przez poszczególne kategorie dostawców objętych regulacją projektowanej ustawy.

Dział IX zawiera przepisy odnoszące się do odpowiedzialności cywilnej i przepisów karnych z wyszczególnieniem w rozdziale pierwszym kwestii odpowiedzialności za wykonanie transakcji płatniczych oraz odpowiedzialności karnej w rozdziale drugim.

W dziale IX w rozdziale drugim (art. 150 – 153) projektu ustawy zostały określone przepisy związane z odpowiedzialnością karną przy świadczeniu usług płatniczych. Ustawodawca z punktu widzenia założeń aksjologicznych przyjął, iż takie dobra jak bezpieczeństwo podmiotów rynku usług płatniczych, bezpieczeństwo środków finansowych powierzanych dostawcom czy też tajemnica zawodowa wymagają dla swojej skutecznej ochrony penalizacji czynów godzących w te dobra.

Realizacją zapewnienia bezpieczeństwa podmiotów korzystających z usług płatniczych oraz środków finansowych powierzanych dostawcom są m.in. wymóg uzyskania zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie świadczenia usług płatniczych, obowiązki dostawców wobec instytucji nadzorczej nad rynkiem usług płatniczych (art. 150 i 152). Naruszenia w tym zakresie są objęte odpowiedzialnością karną, także podmiotów działających w imieniu i na rzecz tych instytucji.

Ochrona dostawców usług płatniczych polega na penalizacji czynów osób, które zawierają umowę na rzecz dostawców bez stosownego upoważnienia lub wskutek przekroczenia zakresu otrzymanego upoważnienia (art. 151).

Penalizacji wymagają również czyny osób, które naruszają obowiązek zachowania tajemnicy zawodowej związanej z prowadzeniem działalności gospodarczej w zakresie świadczenia usług płatniczych (art. 153). Kwalifikowanym typem tego przestępstwa jest działanie w celu uzyskania korzyści majątkowej lub osobistej. Przedmiotowy art. 153 stosuje odesłanie do art. 11 ust. 3, który określa zakres informacji objętych tajemnicą zawodową.

Wymiar kary za popełnienie jednego z przewidzianych w projekcie ustawy przestępstw został określony przez wyznaczenie górnej granicy wysokości kwoty grzywny lub okresu pozbawienia wolności. Pozwoli to sądom na wymierzenie kary odpowiedniej do okoliczności towarzyszących popełnianemu przestępstwu, takich jak skala popełnionego przestępstwa, rozmiar wyrządzonej szkody, sytuacja podmiotu naruszającego przepisy.

Podobne rozwiązania w zakresie odpowiedzialności karnej są przyjęte w innych ustawach regulujących poszczególne obszary rynku finansowego, tj.: w ustawie – Prawo bankowe, ustawie z dnia 25 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (Dz. U. z 2010 r. Nr 211, poz. 1384, z późn. zm.), czy też ustawie z dnia 28 sierpnia 1997 r. o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych (Dz. U. z 2010 r. Nr 34, poz. 189, z późn. zm.).

Podobieństwo odnosi się zarówno do czynów stanowiących przestępstwo (prowadzenie działalności bez zezwolenia, przekazywanie błędnych lub nieprawdziwych informacji instytucji nadzorującej, naruszenia obowiązku zachowania tajemnicy), jak określenia kary za wypełnienie znamion czynu zabronionego (określenie górnej granicy ustawowego zagrożenia kary). W projekcie ustawy sankcje karne zawężono do podstawowych rodzajów przestępstw. Uznano bowiem, że ściganie na drodze karnej pewnych typów przestępstw może okazać się mniej efektywne niż grożące sankcje administracyjne, które będą zarówno skuteczne jak i odpowiednio represyjne.

W dziale X określono zmiany w przepisach obowiązujących jakie są związane z wprowadzaniem w życie przedmiotowego projektu ustawy.

W ustawie – Prawo bankowe (art. 157 przepisów zmieniających) wprowadzono zmiany będące konsekwencją regulacji wprowadzanych projektowaną ustawą. Zmiany w art. 4 w ust. 1 ustawy – Prawo bankowe to przede wszystkim przeformułowanie definicji karty płatniczej i definicji pieniądza elektronicznego przez odesłanie do definicji zamieszczonych w ustawie o elektronicznych instrumentach płatniczych (odpowiednio pkt 4 oraz pkt 5), a także zmiana definicji instytucji finansowej (pkt 7).

Modyfikacja art. 63c to konsekwencja uchylecia art. 63g.

Natomiast uchylene art. 63g jest potrzebne, poniewaz pozostaje on w kolizji z przepisami dyrektywy PSD.

Ponadto, aby zapobiec kolizji przepisów art. 63d ustawy – Prawo bankowe z przepisami ustawy o usługach płatniczych, które również będą dotyczyły polecenia zapłaty użyto odpowiedniej konstrukcji w przepisach ustawy o usługach płatniczych, wskazującej na pierwszeństwo jej stosowania wobec przepisów ustawy – Prawo bankowe. Art. 63d ustawy – Prawo bankowe reguluje pewien wycinek transakcji będących poleceniami zapłaty. Polecenie zapłaty, o którym mowa w art. 63d ustawy – Prawo bankowe, dotyczy bowiem poleceń zapłaty dokonywanych pomiędzy podmiotami (wierzyciel/dłużnik), posiadającymi rachunki w bankach (art. 63d ust. 2); poza tym art. 63d zawiera ograniczenia kwotowe dotyczące maksymalnej kwoty pojedynczego polecenia zapłaty. Natomiast polecenie zapłaty zdefiniowane w ustawie o usługach płatniczych (art. 3 ust. 2) reguluje inny zakres tego pojęcia. Pojęcia polecenia zapłaty z ustawy o usługach płatniczych oraz z ustawy – Prawo bankowe krzyżują się i pojęcie z ustawy – Prawo bankowe jest *lex specialis*.

Zmiana art. 47 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585, z późn. zm.) – art. 158 przepisów zmieniających – umożliwi płatnikom dokonywanie wpłat składek ubezpieczeniowych również za pośrednictwem instytucji płatniczych i biur usług płatniczych. Instytucje płatnicze oraz biura usług płatniczych będą mogły przyjmować wpłaty składek ubezpieczeniowych realizując obowiązek stosowania wymogów z tym związanych wynikających z ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych jak również z rozporządzenia wydanego na podstawie art. 49 tejże ustawy.

Zmiany zaproponowane w ustawie z dnia 2 marca 2000 r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny (Dz. U. Nr 22, poz. 271, z późn. zm.) wynikają z konieczności implementacji zmiany, którą dyrektywa PSD wprowadza do dyrektywy, której implementacją w polskim systemie prawa jest powyższa ustawa. Zmiana ma na celu zapewnienie stosowania art. 16b tej ustawy do innych – niż usługi płatnicze – usług finansowych. Wprowadzony został zapis o braku zastosowania do usług płatniczych w rozumieniu ustawy o usługach płatniczych przepisów art. 16b ustawy o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny.

Poza zmianami wynikającymi z konieczności uwzględnienia instytucji płatniczych i biur usług płatniczych w katalogu podmiotów zobowiązanych z ustawy z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (Dz. U. z 2010 r. Nr 46, poz. 276 i Nr 182, poz. 1228) komentarza wymaga zmiana w art. 9d tej ustawy (art. 160 przepisów zmieniających). W art. 9d przedmiotowej ustawy w ust. 1 w pkt 2 dodano lit. e. Powyższa zmiana korespondować będzie z art. 10c ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Jest to bowiem rozwiązanie, które pomoże usunąć rozbieżność pomiędzy stosowaniem zwolnienia z obowiązku zapewnienia przekazania informacji o zleceniodawcy i obowiązku stosowania środków bezpieczeństwa finansowego.

Pozostawienie tego wymogu w dotychczasowej postaci uniemożliwi świadczenie usług polegających na przekazach dokonywanych na podstawie rachunków (faktur) z nadrukowanym kodem kreskowym, o średniej wartości 100 zł, który to kod spełnia rolę identyfikatora pozwalającego prześledzić transakcję wstecz i właśnie z tego powodu przewidziano możliwość objęcia takich transakcji zwolnieniem określonym w art. 3 ust. 6 rozporządzenia (WE) nr 1781/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 listopada 2006 r. w sprawie informacji o zleceniodawcach, które towarzyszą przekazom pieniężnym (Dz. Urz. UE L 345 z 08.12.2006, str. 1), a dodatkowo taka transakcja zdaje się być objęta dyspozycją art. 11 ust. 5 in fine dyrektywy 2005/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 października 2005 r. w sprawie przeciwdziałania korzystaniu z systemu finansowego w celu prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu (Dz. Urz. UE L 309 z 25.11.2005, str. 15, z późn. zm.).

W ustawie (art. 161 przepisów zmieniających) zostały uwzględnione zmiany do ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o ostateczności rozrachunku w systemach płatności i systemach

rozzrachunku papierów wartościowych oraz zasadach nadzoru nad tymi systemami (Dz. U. z 2010 r. Nr 112, poz. 743, dalej: „ustawa o ostateczności rozrachunku”) związane z koniecznością uwzględnienia uwag Europejskiego Banku Centralnego oraz Komisji Europejskiej, wynikających z oceny implementacji do prawa polskiego dyrektywy 98/26/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 19 maja 1998 r. w sprawie zamknięcia rozliczeń w systemach płatności i rozrachunku papierów wartościowych (Dz. Urz. WE L 166 z 11.06.1998, str. 45, z późn. zm.), jak również wpływem ponad siedmiu lat obowiązywania ustawy, co pozwala na ocenę jej funkcjonowania w praktyce oraz ustalenie, które z rozwiązań nie sprawdziły się, które wymagają korekt oraz, które wywołują wątpliwości interpretacyjne. Ze względu na przystąpienie Narodowego Banku Polskiego do systemu TARGET2 w dniu 19 maja 2008 r. zmiana wybranych artykułów ustawy o ostateczności rozrachunku została zawarta w projekcie ustawy zmieniającej ustawę o obrocie instrumentami finansowymi. Pozostałą część zmian, ze względu na fakt, że dotyczy ona – tak jak w dużej części ustawa implementująca dyrektywę PSD – polskiego systemu płatniczego postanowiono zawrzeć w przepisach zmieniających projektu ustawy o usługach płatniczych.

Art. 1 pkt 5 lit. c rozszerzono o „oddział instytucji kredytowej”, co uzupełnia katalog podmiotów, które mogą uczestniczyć w systemach płatności i systemach rozrachunku papierów wartościowych i co jest zgodne z dyrektywą 98/26/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 19 maja 1998 r. w sprawie zamknięcia rozliczeń w systemach płatności i rozrachunku papierów wartościowych.

W art. 1 pkt 13 zmieniona została definicja zagranicznego postępowania upadłościowego aby nie pozostawiać wątpliwości, że zagraniczne postępowanie upadłościowe obejmuje także przypadki egzekucji, która nie musi być prowadzona w celu reorganizacji lub likwidacji. Ponadto zakres podmiotowy definicji wg projektu obejmuje nie tylko uczestników systemów polskich, ale także podmioty mające siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej będące uczestnikami systemów podlegających prawu innego państwa członkowskiego. Taka regulacja dostosuje treść art. 1 pkt 13 ustawy do treści jej art. 5.

W art. 1 pkt 14 lit. a zmieniono odwołanie do rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. – Prawo upadłościowe na odwołanie do obecnie obowiązującej ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1361, z późn. zm.). Ponadto zakres podmiotowy art. 1 pkt 14 lit. a, tak jak art. 1 pkt 13, dostosowano do treści art. 5 ustawy, przez objęcie zakresem art. 1 pkt 14 lit. a zarówno uczestników systemów polskich, jak i podmioty mające siedzibę na terytorium

Rzeczypospolitej Polskiej będące uczestnikami systemów podlegających prawu innego państwa członkowskiego.

W art. 4 usunięto odniesienie do postępowania układowego ze względu na fakt, że obecnie obowiązująca ustawa – Prawo upadłościowe i naprawcze przewiduje wyłącznie wydanie postanowienia w przedmiocie ogłoszenia upadłości z możliwością zawarcia układu, a jeżeli to nie jest możliwe, w celu likwidacji. Ponadto zakres tego artykułu rozszerzono o „inne środki prawne względem uczestnika, skutkujące zawieszeniem lub ograniczeniem realizacji zleceń rozrachunku w systemie”. Zgodnie bowiem z art. 2 lit. j dyrektywy 98/26/WE „postępowanie upadłościowe” oznacza każde środki zaradcze przewidziane w prawie państwa członkowskiego lub kraju trzeciego, zmierzające do likwidacji uczestnika, lub jego reorganizacji, gdzie takie środki zaradcze obejmują zawieszenie lub nałożenie ograniczeń na transfery lub płatności. Warto dodać, że niektóre kraje członkowskie w Raporcie Oceniającym dla Parlamentu Europejskiego i Rady, dotyczącym implementacji dyrektywy i ewentualnych propozycji jej zmian, zaproponowały rozszerzenie zakresu definicji tzw. insolvency proceedings na inne rodzaje postępowań, których wszczęcie wywołuje podobne skutki wobec systemów płatności i systemów rozrachunku papierów wartościowych. Zamieszczenie w art. 4 ustawy o ostateczności rozrachunku odwołania do przepisów ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze jest uzasadnione faktem, że przed jego wejściem w życie w 2003 r. wszystkie przepisy dotyczące ostateczności rozrachunku były umieszczone w ustawie, zaś wraz z wejściem w życie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze część z nich została do niej przeniesiona.

Z obowiązującego brzmienia art. 6 ustawy o ostateczności rozrachunku wynika, że w każdym systemie powinien być zdefiniowany moment, od którego zlecenie rozrachunku nie może być odwołane. Projektowany art. 6 nakłada obowiązek określenia w zasadach funkcjonowania systemu krajowego także momentu wprowadzenia zlecenia rozrachunku do systemu krajowego. Na bazie obecnych postanowień ustawy obowiązek zdefiniowania obu tych momentów istnieje tylko w odniesieniu do systemów, które wymagają uzyskania zgody na ich funkcjonowanie (art. 6 i art. 17 ust. 2 pkt 3 ustawy o ostateczności rozrachunku). Obowiązku zdefiniowania momentu wprowadzenia zlecenia rozrachunku do systemu nie ma zaś w odniesieniu do systemów prowadzonych przez NBP, Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych oraz giełdowe izby rozrachunkowe. Na prowadzenie systemów przez te podmioty nie jest bowiem wymagana zgoda i nie są objęte art. 17 ust. 2 pkt 3 ustawy o ostateczności rozrachunku. W związku z powyższym nowe brzmienie art. 6 wprowadza obowiązek zdefiniowania zarówno momentu wprowadzenia zlecenia rozrachunku do systemu

krajowego, jak i momentu, od którego zlecenie takie nie może być odwołane zarówno przez podmioty prowadzące systemy krajowe na podstawie zgody, jak i przez podmioty, które takiej zgody na mocy ustawy uzyskiwać nie muszą.

Określenie momentu wprowadzenia zlecenia rozrachunku do systemu jest bardzo istotne dla określenia zakresu wypełnienia obowiązków upadłego uczestnika w danym systemie.

Treść art. 7 dostosowano do nowego brzmienia art. 4 ustawy.

Zmiany w art. 13 ust. 1 – 3 ustawy są związane z ustanowieniem obowiązku powiadamiania przez NBP właściwych władz innych państw członkowskich, na podstawie art. 13 ust. 3 ustawy, o upadłości podmiotów nie tylko będących jednocześnie uczestnikami systemów krajowych i zagranicznych, ale także jedynie zagranicznych. Obecnie ustawa ogranicza takie obowiązki jedynie do uczestników systemów krajowych, a w sytuacji, w której ogłoszona zostałaby upadłość podmiotu polskiego nieuczestniczącego w systemach krajowych, a jedynie w zagranicznych, na gruncie obecnie obowiązujących przepisów o fakcie tym władze innych państw członkowskich nie musiałyby zostać poinformowane. Dyrektywa 98/26/WE obejmuje jednakże swoim zakresem wszystkie systemy podległe prawu państw członkowskich UE i dlatego też proponowana zmiana dąży do objęcia swoim zakresem także wyżej opisanej sytuacji. Konieczność dokonania takiej zmiany wyraził Europejski Bank Centralny w piśmie z dnia 5 kwietnia 2005 r., znak: PSSC/2005/148. Uregulowania takie są potrzebne także w związku z zawarciem przez NBP umowy uczestnictwa w systemie EURO1 i koniecznością powiadamiania przez NBP o upadłości pochodzących z Polski uczestników systemów EURO1 i STEP2. W celu osiągnięcia wyżej opisanego celu istotna jest kwestia nałożenia na sądy i właściwe organy obowiązku informowania NBP o ogłoszeniu upadłości, wydaniu orzeczenia, postanowienia lub decyzji także w odniesieniu do podmiotów polskich, będących uczestnikami systemów podlegających prawu innych państw członkowskich, niezależnie od tego, czy jednocześnie uczestniczą w systemach polskich, czy nie.

Kwestie powyższe wiążą się z art. 13 ustawy w dwojaki sposób – chodzi o:

- 1) przekazywanie do NBP informacji o ogłoszeniu upadłości (ust. 1),
- 2) przekazywanie do NBP informacji o innych zdarzeniach traktowanych na równi z ogłoszeniem upadłości (ust. 2).

Jeżeli dany podmiot, mający siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, będzie uczestnikiem także (lub tylko) systemu podlegającego prawu innego państwa członkowskiego, wówczas sądy na podstawie art. 13 ust. 1 ustawy, powinny powiadomić NBP o ogłoszeniu takiej upadłości. To rozwiązałoby problem tylko w odniesieniu do ogłoszenia upadłości, a nie objęło przypadków, o których mowa w art. 13 ust. 2

(np. zawieszenie działalności) w stosunku do podmiotów pochodzących z Polski, uczestniczących w systemach podlegających prawu innych państw członkowskich. Informacja taka jest potrzebna ze względu na obowiązek przekazania jej przez NBP właściwym władzom innych państw członkowskich.

W art. 13 dodano także ust. 2a rozciągający obowiązki powiadamiania na uczestników pośrednich, jeżeli zostali oni uznani za uczestników, zaś zdanie wstępne ust. 3 artykułu 13 zostało rozszerzone o odwołania do ust. 2a.

W art. 14 obowiązek nałożony dotychczas jedynie na podmioty uczestniczące w systemach polskich rozciągnięto także na podmioty polskie uczestniczące w systemach podlegających prawu innych państw członkowskich Unii Europejskiej. Przepis ten jest odzwierciedleniem art. 10 zdanie 4 ww. dyrektywy 98/26/WE.

W związku z koniecznością powiadamiania NBP o zmianach w akcjonariacie dodano w art. 17 nowy ust. 3a, nakładający na prowadzące systemy krajowe podmioty, działające w formie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz spółki akcyjnej, obowiązek załączania do wniosku o wydanie zgody na prowadzenie systemu listy udziałowców lub akcjonariuszy z podaniem ich procentowego udziału.

Ponadto w związku z faktem wystąpienia i uznania zmian w akcjonariacie podmiotów prowadzących systemy uznane za szczególnie istotne z punktu widzenia bezpieczeństwa funkcjonowania systemu, zaproponowano dodanie ust. 3b w art. 17.

W art. 17 ust. 4 czas na poinformowanie organu wydającego zgodę na prowadzenie systemu krajowego przez podmiot prowadzący system o zmianach w zakresie listy uczestników systemu i innych danych, o których mowa w ust. 3 artykułu 17, został wydłużony do maksimum 7 dni, co ma na celu zapewnienie zgodności z praktyką.

Art. 18 ust. 4 i 5 stanowią poszerzenie instrumentów nadzoru nad systemami krajowymi. W praktyce okazało się, że ze względu na standardy międzynarodowe, które nie mają mocy wiążącej i przez to nie są wdrażane do praw krajowych, ale które stanowią jedno z podstawowych źródeł sprawowania nadzoru nad systemami płatności lub systemami rozrachunku papierów wartościowych, istniały potrzeby raportowania instytucjom europejskim (jak Europejskiemu Bankowi Centralnemu) różnych informacji dotyczących funkcjonowania systemów. Dotychczas nie istniała podstawa prawna do uzyskiwania przez podmioty nadzorujące systemy takich informacji, a art. 18 ust. 4 i 5 ma na celu jej stworzenie. Kryteria oceny nadzorowanych przez Narodowy Bank Polski systemów płatności zostały określone w dokumencie, umieszczonym na stronie internetowej NBP „Polityka Narodowego Banku Polskiego w zakresie nadzoru nad systemami płatności”. W dokumencie tym

wymienione zostały wspomniane wyżej standardy międzynarodowe, którymi NBP, jako organ nadzorujący systemy płatności, kieruje się, dokonując oceny ich funkcjonowania.

Art. 21 uchyla się ze względu na fakt, że był on wprowadzony do systemu prawnego w momencie obowiązywania ustawy z dnia 19 listopada 1999 r. – Prawo działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 101, poz. 1178, z późn. zm.). Obecnie obowiązująca ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, która zastąpiła ustawę – Prawo działalności gospodarczej, ma nieco inną konstrukcję prawną. Na potrzeby omawianej tematyki trzeba zwrócić uwagę na art. 75 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej. Zgodnie z ust. 4 tego artykułu uzyskania zgody wymaga prowadzenie systemu płatności lub systemu rozrachunku papierów wartościowych, w zakresie określonym przepisami ustawy o ostateczności rozrachunku. Porównanie tego ustępu (ust. 4 w art. 75) z ust. 1 (ust. 1 w art. 75) prowadzi do wniosku, że ustawa o swobodzie działalności gospodarczej uwzględnia przedstawioną wyżej odmienną rolę oraz normatywne znaczenie przepisów ustawy o ostateczności rozrachunku. Podstawowymi założeniami obowiązujących przepisów jest to, że prowadzenie systemu nie musi być działalnością gospodarczą a prowadzącym system nie musi być przedsiębiorca.

Zgodnie z zaproponowanym brzmieniem art. 22, publikowana na jego podstawie lista powinna zawierać nie tylko listy uczestników, ale także systemów, do których stosuje się przepisy o ostateczności rozrachunku, co zwiększy jego walor informacyjny. Ponadto propozycja publikowania ww. danych na stronach internetowych NBP i odstąpienie od koncepcji publikowania w formie obwieszczenia Prezesa NBP listy uczestników systemów, do których stosuje się przepisy o ostateczności rozrachunku, zostało dokonane ze względu na fakt, że dotychczasowa praktyka wykazała, że obwieszczenie to często traci na aktualności ze względu na zmiany w zakresie uczestników systemów, zaś ze względów proceduralnych nie jest możliwe, aby jego zmiany następowały w bardzo szybkim czasie. Dlatego też przyjęto nowe rozwiązanie, posługując się analogią do ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. Nr 112, poz. 1198, z późn. zm.), zgodnie z którą walor informacji publicznej ma informacja umieszczona w formie elektronicznej w Biuletynie Informacji Publicznej. Publikowanie listy uczestników systemów w formie elektronicznej pozwoli także na bieżące aktualizowanie informacji w niej zawartych.

Art. 162 przepisów zmieniających zawiera zmiany w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 27 lipca 2002 r. – Prawo dewizowe (Dz. U. Nr 141, poz. 1178, z późn. zm.), które uzasadnione są

zrównaniem uprawnień w zakresie transakcji płatniczych w obrocie dewizowym, banków oraz instytucji płatniczych, w związku z poddaniem instytucji płatniczych nadzorowi.

Proponowana zmiana ust. 1 w art. 25 ustawy – Prawo dewizowe, polegająca na dodaniu krajowych instytucji płatniczych oraz oddziałów unijnych instytucji płatniczych do grona podmiotów uprawnionych do pośredniczenia w dokonywaniu przekazów pieniężnych za granicę oraz rozliczeń w kraju związanych z obrotem dewizowym, których wartość przekracza równowartość 15 000 euro, wynika z uprawnień tych instytucji nadawanych im projektowaną ustawą oraz uprawnień oddziałów unijnych instytucji płatniczych wynikających z odnośnych przepisów państw członkowskich, w których mają one siedzibę.

Ponadto w art. 74 projektu ustawy o usługach płatniczych zawarto doprecyzowanie przepisów w zakresie świadczenia przez krajową instytucję płatniczą usługi wymiany walut.

Proponowany w ust. 2 przepis ma na celu wyłączenie stosowania przepisów ustawy – Prawo dewizowe regulujących działalność kantorową (rozdział 4) do świadczenia usługi wymiany walut przez krajowe instytucje płatnicze. Takie wyłączenie jest uzasadnione, gdyż usługa wymiany walut będzie usługą dodatkową w stosunku do usługi płatniczej. Instytucje płatnicze, oprócz świadczenia usług płatniczych będą mogły świadczyć ściśle powiązane ze świadczeniem usług płatniczych usługi dodatkowe takie jak m.in. usługi wymiany walut. Podobne rozwiązanie zastosowano w art. 77 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi w zakresie usługi wymiany walutowej świadczonej przez firmy inwestycyjne w związku z działalnością maklerską. Wyraźnego podkreślenia wymaga fakt, że przepisy dotyczące usług wymiany walut, zarówno w ustawie o obrocie instrumentami finansowymi, jak również w projekcie ustawy o usługach płatniczych w sposób wyraźny wiążą wymianę walut z obsługą realizacji działalności podstawowej podmiotów regulowanych w obu ustawach.

W celu wypełnienia ustaleń dyrektywy PSD ustawa uzupełnia oraz zmienia również ustawę z dnia 12 września 2002 r. o elektronicznych instrumentach płatniczych (Dz. U. Nr 169, poz. 385, z późn. zm) – art. 163 przepisów zmieniających. Ustawa o elektronicznych instrumentach płatniczych reguluje szeroki zakres materii nieobjętej regulacją dyrektywy PSD. Przepisów tych nie sposób przenieść do projektowanej ustawy, która ma za zadanie implementować dyrektywę PSD, ponieważ dotyczą one również pieniądza elektronicznego, instytucji pieniądza elektronicznego, systemów autoryzacji i rozliczeń itd. (dokładne wyliczenie przedstawiono w dalszej części uzasadnienia). Regulacja tych zagadnień jest wyłączona spod zakresu dyrektywy PSD, gdyż przykładowo kwestie zawarte w rozdziałach

5 i 6 ustawy są związane z implementacją do prawa polskiego dyrektywy 2000/46/WE w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje pieniądza elektronicznego oraz nadzoru ostrożnościowego nad ich działalnością – dyrektywa EMD I. Należy mieć na uwadze, że od 30 października 2009 r. obowiązuje nowa dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/110/WE z dnia 16 września 2009 r. w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje pieniądza elektronicznego oraz nadzoru ostrożnościowego nad ich działalnością, zmieniająca dyrektywy 2005/60/WE i 2006/48/WE oraz uchylająca dyrektywę 2000/46/WE (dyrektywa EMD II).

Również umieszczenie przepisów dotyczących pieniądza elektronicznego (poza samą definicją pieniądza elektronicznego) w ustawie – Prawo bankowe nie wydaje się uzasadnione z dwóch podstawowych powodów. Po pierwsze przepisy te dotyczą nie tylko banków, po drugie zmiana ustawy – Prawo bankowe w szerszym zakresie niż ten niezbędnie wymagany dla implementacji dyrektywy PSD, spowodowałaby również znaczne przedłużenie prac legislacyjnych nad implementacją dyrektywy PSD. Mając na uwadze ww. czynniki projektodawca zdecydował zachować ustawę o elektronicznych instrumentach płatniczych, ograniczając się jedynie – w ramach implementacji dyrektywy PSD – do uchylecia przepisów, które są sprzeczne z uregulowaniami dyrektywy PSD.

Ustawa o elektronicznych instrumentach płatniczych – jak to zostało zaznaczone powyżej – stanowi nie tylko implementację dyrektywy EMD I ale również wprowadziła do krajowego porządku prawnego przepisy zaleceń Komisji Europejskiej (w szczególności Zalecenia nr 97/489/EC z dnia 30 lipca 1997 r. dotyczącego transakcji z użyciem elektronicznych instrumentów płatniczych).

Z perspektywy czasu należy stwierdzić, że uregulowania te znacznie zwiększyły bezpieczeństwo na rynku elektronicznych instrumentów płatniczych i przez to przyczyniły się do rozwoju tych instrumentów. Mowa tu o takich regulacjach, jak na przykład zastrzeżenie, że wydanie karty może nastąpić dopiero po zawarciu umowy o kartę płatniczą (art. 21 ustawy) albo przepis ustanawiający obowiązek okazania dowodu tożsamości (na żądanie akceptanta) przez posiadacza/użytkownika karty przy dokonywaniu nią płatności, co podnosi standardy bezpieczeństwa (art. 26 ustawy). Niektóre z takich przepisów znalazły swoje odbicie w dyrektywie PSD, inne nie zostały tam uregulowane. Ponieważ uregulowania zapisane w ustawie o elektronicznych instrumentach płatniczych, wykraczające poza implementację dyrektywy EMD I okazały się korzystne dla rynku przyjęto, że w zakresie,

w którym nie są one sprzeczne z dyrektywą PSD lub stanowią jej uszczegółowienie, zostaną zachowane. Wprowadzają one dodatkowe, pozytywne wartości na ten rynek, umacniając zaufanie do bezgotówkowych instrumentów płatniczych i z tego powodu ich utrzymanie pozostaje również w interesie uczestników tego rynku (zarówno wydawców tych instrumentów, jak i osób z nich korzystających). Utrzymano art. 20, 23 i 26, które, mimo że nie odpowiadają postanowieniom dyrektywy PSD, są uszczegółowieniem stanowiącym o pewnej przewadze przyjętych w polskim prawie rozwiązań nad bardzo ogólnymi regulacjami unijnymi. Ponadto konieczne dla podstawowego nadzoru oversight oraz działalności sprawozdawczo-analitycznej NBP było zachowanie przepisów art. 15 ust. 4 i 5, które określają, jaki zakres informacji przekazują do NBP wydawcy kart płatniczych. Pozostawiono także art. 68, który stanowi podstawę funkcjonowania międzybankowych baz danych – MIG Posiadacze oraz MIG Akceptanci, które stanowią jedno z podstawowych narzędzi zwalczania przestępstw z wykorzystaniem kart płatniczych w Polsce.

Poniżej omówione zostały zmiany dokonane w ustawie o elektronicznych instrumentach płatniczych w związku z pracami nad projektem ustawy o usługach płatniczych.

Zmiany art. 1 uzasadnione są tym, że w dalszej części ustawy – z uwagi na przepisy ustawy implementującej dyrektywę PSD dotyczące umów ramowych – przepisy dotyczące umów o kartę płatniczą i umowy o usługi bankowości elektronicznej zostają uchylone, a objęte zakresem ustawy pozostają tylko przepisy regulujące status prawny wydawców pieniądza elektronicznego oraz przepisy rozdziału o instrumentach pieniądza elektronicznego – z odpowiednim dostosowaniem ich do przyjętej koncepcji relacji ustawy o usługach płatniczych do pozostawianych w mocy przepisów ustawy o elektronicznych instrumentach płatniczych.

W art. 2 preredagowano definicję agenta rozliczeniowego (art. 2 pkt 1). Zmiana ta jest uzasadniona potrzebą dostosowania nazewnictwa do ustawy o usługach płatniczych. Uwzględnienie tej zmiany jest tym bardziej istotne, że w art. 3 ust. 1 pkt 5 omawianego projektu objęto zakresem ustawy o usługach płatniczych zawieranie umów o przyjmowanie zapłaty przy użyciu instrumentów płatniczych (czyli czynności mieszczących się w pojęciu tzw. „acquiring”, o którym mowa w załączniku do dyrektywy PSD). Ponadto w art. 2 przeformułowano definicję karty płatniczej oraz uchylono definicje: kodu identyfikacyjnego (pkt 8) i zestawienia operacji (pkt 13). W pkt 10 pojawia się definicja pieniądza elektronicznego, ponieważ zostaje ona przeniesiona z przepisów ustawy – Prawo bankowe.

Zmiany obejmujące:

– uchylenie art. 3 – 5 i art. 7 – 8,

- przeformułowanie zdania wstępnego w art. 9, przeformułowanie art. 10 oraz art. 12, a także:
- uchylenie ust. 2 i 3 w art. 14,
- uchylenie ust. 1 – 3 w art. 15,
- uchylenie art. 16, 19, 21, 22, 24, 25, 27 – 35 oraz ust. 1 w art. 38

to konsekwencja faktu, że regulacje objęte zakresem zastosowania tych przepisów zostały zawarte w dyrektywie PSD, a w konsekwencji uwzględnione w ustawie o usługach płatniczych.

Usługi bankowości elektronicznej są traktowane jako jeden z rodzajów elektronicznych instrumentów płatniczych, dlatego uchylenie rozdziału 4 było konieczne.

W związku z faktem, że rozdział 5 ustawy dotyczy wydawania pieniądza elektronicznego, projektodawca pozostawił te przepisy, co do zasady, w niezmienionej formie. Przepisy te dotyczą tworzenia i działalności instytucji pieniądza elektronicznego oraz w większości są implementacją dyrektywy EMD I, a więc można je zakwalifikować jako przepisy dotyczące wydawania pieniądza elektronicznego. Przepisy te będą w najbliższym czasie kompleksowo nowelizowane w związku z wejściem w życie nowej dyrektywy o pieniądzu elektronicznym (EMD II).

W rozdziale 6 ustawy o elektronicznych instrumentach płatniczych dotyczącym instrumentów pieniądza elektronicznego projektodawca pozostawił przepisy art. 58 – 60 dotyczące bezpośrednio wydawania pieniądza elektronicznego oraz art. 64 związany z obowiązkami instytucji pieniądza elektronicznego wobec Narodowego Banku Polskiego.

Pozostałe przepisy rozdziału 6, czyli art. 55 – 57 i 61 – 63 należało wykreślić, ponieważ mają one swoje odpowiedniki w projekcie ustawy o usługach płatniczych, a np. obowiązek wykupienia pieniądza elektronicznego, o którym mowa w art. 56, wynika z pozostawionego art. 60. Art. 55 i 56 dotyczą umowy o elektroniczny instrument płatniczy, a kwestie te szczegółowo regulują art. 21 – 25 oraz 26 – 32 ustawy o usługach płatniczych w odniesieniu do wszystkich rodzajów usług płatniczych. Art. 57 i 63 dotyczą odpowiedzialności instytucji pieniądza elektronicznego i banku, a znacznie szerzej tę kwestię regulują przepisy rozdziału drugiego w dziale III projektu ustawy o usługach płatniczych – autoryzacja transakcji płatniczych, które dotyczą odpowiedzialności wszystkich rodzajów dostawców usług płatniczych (w tym banków i instytucji pieniądza elektronicznego) oraz zasad współodpowiedzialności użytkowników instrumentów płatniczych. Art. 61, dotyczący obowiązku zgłoszenia utraty instrumentu płatniczego przez posiadacza, ma swój odpowiednik w art. 42 ust. 1 pkt 2 projektu ustawy o usługach płatniczych. Art. 62 ust. 1, dotyczący obowiązku zapewnienia bezpieczeństwa, ma swój odpowiednik w art. 43 ust. 1 pkt 1 ustawy

o usługach płatniczych, natomiast art. 61 ust. 2 i 3, dotyczące obowiązków informacyjnych o dokonanych transakcjach, mają odpowiedniki np. w art. 24 i 31 projektu ustawy o usługach płatniczych.

W art. 67 uchyla się ust. 3, 5 – 7 oraz uchyla się art. 69 – przepisy te są niepotrzebne, z uwagi na uregulowania dyrektywy PSD i proponowane przepisy ustawy o usługach płatniczych, które w związku ze zmianą definicji agenta rozliczeniowego stanowią, że agent rozliczeniowy w każdym przypadku będzie dostawcą usług płatniczych. Oznacza to, że wymogi dotyczące formy prowadzenia działalności, dla agentów rozliczeniowych innych niż banki, znajdują się w ustawie o usługach płatniczych, zaś wymogi kapitałowe dla agentów rozliczeniowych prowadzących systemy autoryzacji i rozliczeń – będą zbieżne z wymogami kapitałowymi określonymi dla agentów rozliczeniowych innych niż banki w ustawie o usługach płatniczych.

Zachowanie art. 67 ust. 1, 2 i 4 (ten ostatni ustęp rozdzielono na dwa ustępy) jest konieczne do prawidłowego wykonywania obowiązków NBP w zakresie systemów autoryzacji i rozliczeń. Dodanie art. 72a wprowadzającego sankcję koresponduje z obowiązkiem wynikającym z art. 67 ustawy. W chwili obecnej mamy do czynienia z sytuacją, w której agenci rozliczeniowi, na podstawie art. 67 ust. 2, mają obowiązek uzyskania zgody na prowadzenie systemu autoryzacji i rozliczeń, ale brak jest sankcji w przypadku naruszenia tego przepisu i niezastosowania się do obowiązku uzyskania zgody.

Podsumowując – ustawa o elektronicznych instrumentach płatniczych zostanie tymczasowo, do czasu implementacji dyrektywy EMD II, zachowana w polskim systemie prawnym. Projektodawca przyjął koncepcję, w której regulacja działalności instytucji pieniądza elektronicznego, których usługi podlegają także regulacji dyrektywy PSD, nastąpi w ustawie o usługach płatniczych. Część regulacji dotyczących działalności instytucji płatniczych jest zbliżona do regulacji działalności instytucji pieniądza elektronicznego. W ustawie o usługach płatniczych znajdą się regulacje dotyczące stosunków cywilnoprawnych między instytucją pieniądza elektronicznego a jej klientami (osobny rozdział w ustawie o usługach płatniczych – jego przepisy uzupełnią przepisy dotyczące wykonywania transakcji płatniczych, wynikających z dyrektywy PSD). Ta koncepcja spowoduje uchylenie obecnie obowiązującej ustawy o elektronicznych instrumentach płatniczych, której część przepisów będzie wcześniej uchylona ustawą o usługach płatniczych. Uchylone zostaną także przepisy dotyczące elektronicznych instrumentów płatniczych w ustawie – Prawo bankowe.

Ustawa o usługach płatniczych będzie docelowo regulowała całość rynku usług płatniczych, łącznie z zagadnieniami związanymi z działalnością instytucji pieniądza elektronicznego

i świadczenia przez nie usług płatniczych. Ta koncepcja ma na celu uproszczenie stanu prawnego (jedna ustawa regulująca rynek usług płatniczych). Na zmiany w ustawie o elektronicznych instrumentach płatniczych, które zawarte są w przepisach zmieniających projekt ustawy o usługach płatniczych, należy spoglądać przez podkreślany już w niniejszym uzasadnieniu aspekt tymczasowości w kontekście prowadzonych prac nad implementacją dyrektywy EMD II.

Zmiana w art. 137 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1361, z późn. zm.) – art. 164 przepisów zmieniających – polega na doprecyzowaniu, że chodzi o zlecenie rozrachunku, które zostało wprowadzone do systemu krajowego po ogłoszeniu upadłości (a nie w dniu jej ogłoszenia, czyli teoretycznie także przed ogłoszeniem upadłości, które w kontekście projektowanych uregulowań liczy się od konkretnej godziny).

Zmiany zawarte w art. 166 dotyczące ustawy z dnia 21 lipca 2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym (Dz. U. Nr 157, poz. 1119, z późn. zm.) mają charakter porządkujący i uzupełniający obecny stan prawny i służą przede wszystkim usprawnieniu funkcjonowania KNF. Potrzeba ich dokonania została podyktowana koniecznością usunięcia ujawniających się barier działania KNF, a staje się szczególnie istotna w związku z przyznaniem Komisji kompetencji organu nadzoru nad nowo tworzonymi kategoriami dostawców usług płatniczych. Objęcie nadzorem dotąd nieregulowanego rynku usług płatniczych w ramach jednolitego nadzoru w zakresie działalności na rynku finansowym wymaga dodatkowych regulacji czyniących funkcjonowanie KNF bardziej elastycznym w kontekście zwiększonego katalogu rozpatrywanych spraw.

Zmiany w art. 1 ust. 2 oraz w art. 2 stanowią konieczne rozszerzenie ustawowo wyznaczonego zakresu nadzoru nad rynkiem finansowym, stosownie do przepisów zawartych w niniejszym projekcie. Odpowiedniemu rozszerzeniu, w art. 6 ust. 1 i 2, ulegają też uprawnienia prokuratorskie Przewodniczącego Komisji w sprawach cywilnych, wynikających ze stosunków związanych z uczestnictwem w obrocie na rynku finansowym, albo dotyczących podmiotów wykonujących działalność na tym rynku w związku ze sprawowaniem nadzoru przez KNF nad rynkiem finansowym obejmującym usługi płatnicze, jak też przysługujące Przewodniczącemu Komisji uprawnienia pokrzywdzonego w postępowaniu karnym, w sprawach o przestępstwa określone w ustawie o usługach płatniczych.

Zmiana w art. 11 ust. 2 stanowi uzupełnienie porządkujące proces podejmowania uchwał przez KNF przez przyznanie głosu rozstrzygającego dla Zastępcy Przewodniczącego w wypadku równej liczby głosów w razie nieobecności Przewodniczącego Komisji. Chodzi o usunięcie tzw. pata decyzyjnego przy głosowaniu nad uchwałą w razie osiągnięcia równej liczby głosów także w razie nieobecności Przewodniczącego Komisji.

Uchyleniu wątpliwości co do możliwości podpisywania w imieniu Komisji podjętych uchwał także przez Zastępcę Przewodniczącego Komisji służy zmienione brzmienie art. 11 ust. 3, statuuje równe kompetencje w tym zakresie zarówno dla Przewodniczącego Komisji, jak i dla jego Zastępcy.

W art. 12 ust. 2 przez dodanie pkt 5 i 6 uzupełniono stosownie do specyfiki nadzoru nad instytucjami płatniczymi i biurami usług płatniczych zakres kompetencji zastrzeżonych dla KNF in gremio. Jest to zamknięty katalog spraw, odnośnie do których wyłączona jest możliwość przekazania uprawnienia do rozstrzygania w drodze upoważnienia, o którym mowa w art. 12 ust. 1.

Potrzeba wzajemnej wymiany informacji pomiędzy członkami KNF reprezentującymi różne instytucje jest koniecznością do prawidłowej realizacji celów nadzoru nad rynkiem finansowym.

Ze względu na występujące przeszkody prawne w przekazywaniu przez nieetatowych członków Komisji informacji uzyskanych w związku z ich uczestnictwem w pracach Komisji pracownikom obsługujących urzędów, wprowadzono do projektu odpowiednie przepisy zmieniające art. 16 ustawy o nadzorze nad rynkiem finansowym. Skutkiem ich wejścia w życie będzie zapewnienie swobody korzystania przez nieetatowych członków Komisji z pełnego merytorycznego wparcia przynależnego im zaplecza eksperckiego odpowiednio w Narodowym Banku Polskim, Ministerstwie Finansów, Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej oraz Kancelarii Prezydenta RP. Fakt uczestnictwa w składzie organu kolegiального powinien pociągać za sobą możliwość pełnego korzystania z analiz, ekspertyz i opinii własnej instytucji. Kwestia ta została podniesiona w związku ze szczególnym wymogiem, jakim jest wydawanie przez KNF zezwolenia na działanie instytucji płatniczej, która chcąc świadczyć usługi w charakterze agenta rozliczeniowego, będzie zobowiązana uzyskać dodatkową zgodę wydawaną przez Prezesa NBP. Dokonywana zmiana wpłynie na merytoryczne uspołnienie tych formalnie niezależnych, ale dotyczących jednego podmiotu postępowań. Zmiana ma wszakże charakter uniwersalny i wydatnie poprawi warunki pracy nieetatowych członków Komisji. Uszczelnienie tajemnicy w zakresie informacji przekazanych przez nieetatowych

członków Komisji pracownikom reprezentowanych instytucji wzmacnia nałożony obowiązek nieujawniania ich, trwający mimo rozwiązania stosunku pracy.

Ze względu na zachowanie jednolitości rozwiązań dotyczących wpłat na pokrycie kosztów nadzoru w art. 19 ustawy o nadzorze nad rynkiem finansowym, dodany został ust. 4, w którym zastosowano instytucję przedawnienia roszczeń do wpłat wnoszonych przez wszystkie podmioty nadzorowane, które są zobowiązane do wnoszenia wpłat (zapewniając tym samym równość tych podmiotów w prawie).

Ze względów techniczno-organizacyjnych związanych z ewidencjonowaniem i rozliczaniem wpłat na nadzór w art. 19 dodany został również ust. 5 regulujący kwestię stosowania do wpłat na nadzór przepisów działu III ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa. Brak w przepisie art. 19 ustawy o nadzorze nad rynkiem finansowym odesłania do działu III ustawy – Ordynacja podatkowa, może spowodować, że w przypadku braku dobrowolnego uregulowania, przez podmiot do tego zobowiązany, należności z tytułu wpłaty na nadzór, brak będzie możliwości poddania obowiązku tej wpłaty egzekucji administracyjnej. Podkreślić bowiem należy, że egzekucji administracyjnej podlegają obowiązki, które łącznie spełniają wymogi określone w przepisach art. 2 oraz 3 – 4 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2005 r. Nr 299, poz. 1954, z późn. zm.). Jednym z tych obowiązków jest konieczność podlegania egzekwowanych obowiązków (m.in. podatki, opłaty, inne należności) przepisom działu III ustawy – Ordynacja podatkowa.

Dział XI zawiera przepisy przejściowe i końcowe.

Na podstawie przepisu przejściowego zawartego w art. 167 wszyscy dostawcy usług płatniczych będą zobowiązani do dostosowania swoich umów z klientami w zakresie dostarczanych użytkownikom usług płatniczych informacji, dotychczas niezawartych w umowach obowiązujących przed wejściem w życie ustawy lub sprzecznych z ustawą, w terminie nie dłuższym niż 12 miesięcy od wejścia w życie ustawy. Zapewni to pełną możliwość logistycznego dostosowania umów lub regulaminów z użytkownikami usług płatniczych, tak aby były w pełni zgodne z nowym porządkiem prawnym. Nie dłuższy niż 12-miesięczny okres przejściowy powinien umożliwić dostawcom usług płatniczych harmonijne przejście do nowych warunków prawnych w relacjach z klientami.

Art. 167 projektu ustawy daje dostawcom usług płatniczych nie dłuższy niż 12-miesięczny okres przejściowy na dostosowanie swojej działalności, zarówno w stosunku do „starych”,

jak i „nowych” klientów. Nowe wymogi to określone w działach II i III projektu ustawy – odpowiednio obowiązki informacyjne w zakresie świadczenia usług płatniczych oraz prawa i obowiązki w zakresie dostarczania usług płatniczych i korzystania z nich. Mając na uwadze zakres zmian, jakie dostawcy muszą wprowadzić zarówno w systemach informatycznych, jak i treści umów zawartych z klientami, konieczne wydaje się przyjęcie odpowiednich okresów przejściowych, na rzeczywiste dostosowanie działalności dostawców polskich w zakresie usług płatniczych do wymogów określonych w tych przepisach.

W art. 180 projektu zapisano regułę wydatkową określającą wysokość skutków finansowych wynikających z projektu dla budżetu państwa, zgodnie z art. 50 w zw. z art. 112a ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 157, poz. 1240, z późn. zm.).

W art. 181 określono termin wejścia w życie ustawy. Przewiduje się, że ustawa wejdzie w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia. Ze względu na zakres zmian objętych ustawą wprowadzono przepisy przejściowe zarówno dla podmiotów świadczących obecnie usługi płatnicze w rozumieniu ustawy (art. 167), jak i podmiotów, które rozpoczną ich świadczenie według nowych zasad (art. 170). W związku z tym nie zachodzi konieczność zachowania dłuższego *vacatio legis*. Mając na uwadze powyższe oraz termin transpozycji postanowień dyrektywy, ustawa powinna wejść w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.

SPOSÓB IMPLEMENTACJI OPCJI NARODOWYCH Z DYREKTYWY PSD

Mimo, że – jak wspomiano – dyrektywa PSD jest dyrektywą pełnej harmonizacji (należy ją implementować w sposób całkowity, jako że ma co do zasady charakter maksymalny, nie dopuszczając odstępstw od standardu wyznaczonego jej przepisami) – a więc nie przewiduje wymogów minimalnych, przewiduje ona 26 opcji narodowych, czyli rozwiązań, które każde z państw członkowskich może dowolnie zaimplementować, tzn. zastosować w swoim akcie implementującym wprost, zastosować po modyfikacji albo nie stosować w swoim prawodawstwie.

1. Projekt implementuje art. 2 (3) dyrektywy PSD przewidujący możliwość wyłączenia z zastosowania wszystkich lub części przepisów dyrektywy PSD przez kraj członkowski instytucji wymienionych w art. 2 dyrektywy 2006/48/WE ws. wymogów kapitałowych (Capital Requirements Directive – CRD), które są instytucjami kredytowymi, ale do których nie stosuje się wymogów dyrektywy CRD, dotyczącej wymogów kapitałowych dla

m.in. instytucji kredytowych – z wyjątkiem przepisów, o których mowa w tiret pierwszym i drugim tego artykułu.

W przypadku Polski są to spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe oraz Bank Gospodarstwa Krajowego. Projekt ustawy przewiduje częściowe zastosowanie opcji z art. 2 (3) dyrektywy PSD.

Na jego podstawie SKOK-i uznane zostały za dostawców usług płatniczych – a więc nie stosują się do nich jedynie przepisy dotyczące instytucji płatniczych oraz biur usług płatniczych. Nie muszą stawać się instytucjami płatniczymi, aby świadczyć usługi płatnicze na podstawie ustawy o usługach płatniczych. Należy wskazać, że projekt nie ogranicza przedmiotowo SKOK, gdyż decyduje o tym ustawa z dnia 14 grudnia 1995 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych, stanowiąc, jakie usługi płatnicze SKOK świadczy. W przypadku decyzji co do rozszerzenia działalności poza swoich członków, SKOK musi spełnić warunki przewidziane dla instytucji płatniczej lub taką instytucję utworzyć.

Zakres usług płatniczych świadczonych przez spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe obejmuje bowiem z mocy dotychczasowego prawa (ustawa o SKOK-ach) całość zakresu usług płatniczych (z wyłączeniem wymagającego odrębnego zezwolenia prowadzenia systemu płatności w rozumieniu przepisów o ostateczności rozrachunku), jednak nie mogą one być świadczone na rzecz wszystkich użytkowników usług płatniczych.

Należy wskazać, że projekt nie ogranicza przedmiotowo SKOK, gdyż ustawa o SKOK decyduje, jakie usługi płatnicze SKOK świadczy. Ograniczenie przedmiotowe działalności pojawia się w projekcie jedynie w odniesieniu do biur usług płatniczych (jedynie przekaz pieniędzy, w tym wpłaty na rachunki). Niemniej jednak ustawodawca może w przyszłości zmienić ustawę o SKOK, np. w zakresie przedmiotu działalności.

Projektodawca zdecydował, że SKOK-i należy zaliczyć do kategorii dostawców usług płatniczych na równi z bankami (zwołać SKOK-i z wymogów przewidzianych dla instytucji płatniczych), niemniej jednak przy utrzymaniu ograniczeń określonych ustawą o SKOK-ach.

Bank Gospodarstwa Krajowego jako bank państwowy jest per se dostawcą usług płatniczych i również nie musi uzyskiwać zezwolenia na świadczenie tych usług na podstawie ustawy o usługach płatniczych.

2. Art. 7 (3) dyrektywy PSD przewiduje możliwość braku zastosowania art. 8 dyrektywy PSD w zakresie bieżących wymogów kapitałowych, w sytuacji gdy instytucja płatnicza objęta jest

nadzorem skonsolidowanym dominującej (macierzystej) instytucji kredytowej na podstawie CRD (dyrektywy 2006/48/WE). W projekcie jednak nie implementowano tej opcji. Po konsultacji z grupą roboczą ds. usług płatniczych powołaną przy Radzie Rozwoju Rynku Finansowego przy Ministrze Finansów, zrzeszającą przedstawicieli rynku i administracji uznano, że nie jest konieczne implementowanie opcji i nie wywołało to też wątpliwości w czasie uzgodnień międzyresortowych i konsultacji społecznych.

3. Art. 78 implementuje art. 9 (2) dyrektywy PSD przewidujący możliwość zezwolenia instytucjom płatniczym na obliczanie wymogów ochronnych z art. 9 (1) względem środków pieniężnych, które mogą być użyte do przyszłych transakcji płatniczych, w sytuacji gdy część środków pieniężnych, które mogą być użyte do przyszłych transakcji płatniczych albo do usług niebędących usługami płatniczymi, jest zmienna lub nieznaną z wyprzedzeniem – na podstawie reprezentatywnej kwoty uznanej za wykorzystaną do celów usług płatniczych, pod warunkiem że taką reprezentatywną kwotę można w sposób rozsądny oszacować na podstawie dotychczasowych danych historycznych w sposób satysfakcjonujący właściwe organy.

4. Art. 78 implementuje również art. 9 (3) dyrektywy PSD przewidujący możliwość zastosowania wymogów ochronnych dotyczących środków pieniężnych do niehybrydowych instytucji płatniczych (nieprowadzących innych rodzajów działalności niż świadczenie usług płatniczych). W polskim projekcie opcja została implementowana, z uwagi na przeszłe liczne upadłości podmiotów świadczących usługi płatnicze. Uznano, że wymogi ochronne powinny dotyczyć wszystkich instytucji płatniczych, a nie tylko hybrydowych instytucji płatniczych.

5. Art. 9 (4) dyrektywy PSD przewiduje możliwość zastosowania wymogów ochronnych tylko do środków pieniężnych tych użytkowników usług płatniczych, których indywidualne środki przekraczają 600 euro. W polskim projekcie opcja nie została implementowana, celem większej ochrony środków pieniężnych użytkowników usług płatniczych.

6. Opcja z art. 22 (3) dyrektywy PSD przewiduje możliwość odpowiedniego uwzględnienia zasad dotyczących przestrzegania tajemnicy przewidzianych w CRD (art. 44 – 52 dyrektywy 2006/48/WE). W polskim projekcie opcja została implementowana częściowo przez propozycję zmiany art. 16 ustawy o nadzorze nad rynkiem finansowym. Ponadto art. 44 – 52 dyrektywy 2006/48/WE zostały implementowane w ustawie o Narodowym Banku Polskim,

w ustawie – Prawo bankowe, ustawie o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym oraz w ustawie – Prawo upadłościowe i naprawcze.

7. Art. 118 – 132 implementują art. 26 (1) dyrektywy PSD przewidujący możliwość wyłączenia małych instytucji płatniczych, w tym osób fizycznych zajmujących się świadczeniem usług płatniczych, z konieczności uzyskania zezwolenia i pewnych wymogów nadzorczych mających zastosowanie do instytucji płatniczych. W polskim projekcie opcja została implementowana, gdyż ustawodawcy krajowemu nie zależy na usunięciu mniejszych podmiotów z rynku usług płatniczych, przeciwnie – jedynie na uregulowaniu tego rynku i zapewnieniu bezpieczeństwa środków pieniężnych użytkowników usług płatniczych.

Projekt ustawy przewiduje miesięczny próg obrotów w wysokości 500 tys. euro, poniżej którego podmioty świadczące usługi płatnicze mogą działać jako biura usług płatniczych (podmioty objęte mniejszymi wymaganiami ustawowymi przy jednoczesnym świadczeniu usług w ograniczonym zakresie – wyłącznie przekazy pieniężne, w tym wpłaty na rachunki jako usługa świadczona wyłącznie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej). W takim przypadku dyrektywa dopuszcza zastosowanie progu miesięcznego obrotu w przedziale od 0 do 3 mln euro.

Przepis był przedmiotem rozbieżności pomiędzy środowiskiem bankowym, dużymi podmiotami świadczącymi usługi płatnicze, które w przyszłości będą działać jako instytucje płatnicze (postulowali nieskorzystanie z tej opcji albo obniżenie progu obrotów do 50 tys. euro) a małymi podmiotami świadczącymi usługi płatnicze (tzw. okienkami kasowymi, które postulowały podniesienie progu do co najmniej 1,5 mln euro).

Należy podkreślić, że opcja z art. 26 dyrektywy PSD stanowi świadomy wyłom ustawodawcy unijnego w zakresie nowego uregulowania podmiotów świadczących usługi płatnicze. Niemniej jednak zdecydowano się na to w celu dania możliwości państwom członkowskim nieeliminowania istniejących podmiotów z rynku, ale zapewnienia im możliwości dalszego funkcjonowania przy jednoczesnym zapewnieniu ochrony użytkowników usług płatniczych, w Polsce np. korzystających z usług okienek kasowych, dzięki wprowadzeniu pewnych wymogów ostrożnościowych.

Należy wskazać, że zapewnienie ochrony użytkowników usług płatniczych jest oczekiwaniem rynku i konsumentów, biorąc pod uwagę brak dotychczasowego nadzoru oraz szereg upadłości pośredników w zakresie świadczenia usług płatniczych w ostatnich latach, w których konsekwencji opinia publiczna zainteresowała się regulacją okienek kasowych.

W projekcie ostatecznie przyjęto, że próg wyniesie 500 tys. euro, z uwagi na fakt, że w warunkach polskiego rynku zarówno 3 mln euro, jak i 1,5 mln euro byłoby zbyt wysokim progiem i mogłoby spowodować wyłączenie większości podmiotów, a w konsekwencji nie zapewnić należytej ochrony środków pieniężnych użytkowników usług płatniczych. Kwota 500 tys. euro równoważy postulaty przedstawicieli rynku i administracji.

Należy wskazać, że ustawa nie zahamuje rozwoju istniejących przedsiębiorców, bowiem w razie zwiększania się liczby i kwot transakcji płatniczych nie są zmuszani do likwidacji ich działalności, ale mogą zdecydować się oni na przekształcenie w instytucje płatnicze.

8. Art. 118 ust. 1 implementuje art. 26 (4) dyrektywy PSD przewidujący możliwość ograniczenia działalności prowadzonej przez podmioty wyłączone na podstawie art. 26 (1) dyrektywy PSD. W polskim projekcie opcja została implementowana, z uwagi na konieczność ochrony środków pieniężnych użytkowników usług płatniczych (biura usług płatniczych mogą świadczyć jedynie usługę płatniczą, jaką jest przekaz pieniężny, w tym wpłaty na rachunki). Ponadto należy wskazać, że w grupie roboczej ds. usług płatniczych Rady Rozwoju Rynku Finansowego przy Ministrze Finansów dokonano analizy rynku drobnych usług płatniczych, z którego podmioty mogłyby być zainteresowane ukształtowaniem swojego statusu jako biur usług płatniczych, z której wynika, że małe punkty płatności za rachunki i mali remitenci prowadzą swoją działalność właśnie w zakresie, w jakim w projekcie dozwolono ją biurom usług płatniczych.

9. Art. 30 (2) dyrektywy PSD przewiduje możliwość zastosowania do mikroprzedsiębiorców przepisów dotyczących wymogów w zakresie udzielania im informacji w sposób przewidziany dla konsumentów. W polskim projekcie opcja nie została implementowana. W grupie ds. usług płatniczych Rady Rozwoju Rynku Finansowego przy Ministrze Finansów, w której udział brali przedstawiciele rynku usług płatniczych i administracji, była jednomyślność, że nie ma potrzeby korzystania z tej opcji, co potwierdziły uzgodnienia międzyresortowe i konsultacje społeczne.

10. Art. 18 implementuje art. 33 dyrektywy PSD przewidujący możliwość wprowadzenia tzw. przerzucenia ciężaru dowodu na dostawcę usług płatniczych w zakresie spełnienia przez niego wymogów informacyjnych. Polski ustawodawca przyjął w filozofii implementacji dyrektywy PSD podejście prokonsumenckie. W polskim projekcie opcja została implementowana z uwagi na potrzebę ochrony konsumentów, w szczególności w sytuacji gdy

na podstawie zasady ponoszenia ciężaru dowodu przewidzianej w art. 6 K.c. (norma tam zawarta stanowi, że ciężar dowodu spoczywa na tej stronie sporu, która wywodzi z tego faktu skutki prawne), konsument musiałby dowodzić okoliczności negatywnej. Powoduje to wówczas przerzucenie ciężaru dowodu na drugą stronę, na co wskazuje orzecznictwo. Niemniej jednak wprowadzenie wprost wyjątku byłoby czytelniejsze dla konsumentów. Jest to praktykowane w przepisach konsumenckich oraz nie będzie pociągało za sobą dużych kosztów dla dostawcy, a jedynie te związane z przedstawieniem materiałów wykazujących spełnienie obowiązków informacyjnych (pism, maili, stron internetowych). Należy wskazać, że art. 6 K.c. ma zastosowanie we wszystkich stosunkach cywilnoprawnych jedynie w braku szczególnego uregulowania. Przerzucenie ciężaru dowodu jako wyjątek od zasady głównej z K.c. i K.p.c. jest stosowane w innych przepisach konsumenckich i w tym również przypadku znalazło poparcie Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego. W swojej opinii KKPC stwierdza, że nie należy usuwać art. 18 z projektu ustawy o usługach płatniczych, gdyż jest to przepis potrzebny (w przypadku zarzutu nienależytego wykonania transakcji płatniczej czy też w przypadku dostawcy będącego bankiem, który może wystawić dochodząc należnej jego zdaniem kwoty transakcji płatniczej lub opłaty bankowy tytuł egzekucyjny). Natomiast pozostawienie projektowanego art. 18 zapewni w wypadku wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego czy zażądania wydania nakazu zapłaty, dodatkowo konieczność wykazania przez dostawcę, że dopełnił obowiązku poinformowania o opłacie.

11. Art. 19 implementuje art. 34 (2) dyrektywy PSD przewidujący możliwość zastosowania redukcji albo podwojenia kwot krajowych transakcji płatniczych przy łagodniejszych, w zakresie wymogów informacyjnych, przepisach dotyczących mikropłatności/płatności niskokwotowych oraz płatności za pomocą pieniądza elektronicznego (art. 34 (1) dyrektywy PSD). Ustawa wprowadza podwojenie kwot krajowych transakcji płatniczych w celu pobudzenia segmentu mikropłatności, płatności niskokwotowych oraz promocji obrotu bezgotówkowego. Z racji stosunkowo niewielkiej wartości indywidualnej transakcji ryzyko systemowe jest niskie, a korzyści społeczne mogą być większe niż ewentualne zagrożenia. Ważnym argumentem przemawiającym za skorzystaniem z tej opcji jest fakt, że w Polsce rozpowszechnienie płatności instrumentami płatniczymi jest wciąż na znacznie niższym poziomie od przeciętnego w Unii Europejskiej. Niskie też jest wykorzystanie instrumentów płatniczych do realizacji płatności. Opóźnienie rozwoju polskiego rynku instrumentów płatniczych w stosunku do przeciętnych wskaźników w Unii Europejskiej jest systematycznie

zmniejszane, a przepisy takie jak art. 19 projektu ustawy, z pewnością przyczynią się do pobudzenia obrotu bezgotówkowego.

12. Art. 19 implementuje także drugą opcję art. 34 (2) dyrektywy PSD przewidującą możliwość zwiększenia kwot dla instrumentów przedpłaconych do 500 euro przy łagodniejszych, w zakresie wymogów informacyjnych, przepisach dotyczących mikropłatności/płatności niskokwotowych oraz płatności za pomocą pieniądza elektronicznego (art. 34 (1) dyrektywy PSD) w celu pobudzenia segmentu mikropłatności, płatności niskokwotowych oraz promocji obrotu bezgotówkowego (podobne argumenty przemawiały za skorzystaniem z pierwszej opcji art. 34 (2) dyrektywy PSD). W art. 19 wskazano wyraźnie, że kwoty te wynoszą równowartość w walucie polskiej 500 euro.

13. Ustawa w art. 35 implementuje opcję z art. 45 (6) dyrektywy PSD przewidującą możliwość wprowadzenia bardziej korzystnych dla konsumentów przepisów dotyczących warunków zakończenia umów ramowych (wypowiedzeń). Polski ustawodawca przyjął w filozofii implementacji dyrektywy PSD podejście prokonsumenckie. W polskim projekcie opcja została implementowana z uwagi na potrzebę ochrony konsumentów. Opcja została implementowana przez brak zastosowania art. 45 (2) dyrektywy PSD, który stanowi, że wypowiedzenie przez użytkownika usług płatniczych umowy ramowej zawartej na okres dłuższy niż 12 miesięcy lub też na czas nieokreślony po upływie 12 miesięcy nie wiąże się dla niego z żadnymi opłatami. We wszystkich innych przypadkach opłaty za wypowiedzenie umowy powinny być adekwatne i zgodne z kosztami. Postanowiono tak z uwagi na uznanie, że zasadne będzie utrzymanie dotychczasowego stanu prawnego w tym względzie i nieobarczanie użytkowników usług płatniczych opłatą za wypowiedzenie umowy.

14. Art. 47 (3) dyrektywy PSD przewiduje możliwość wprowadzenia obowiązku informowania płatnika na piśmie raz w miesiącu bezpłatnie. W polskim projekcie opcja nie została implementowana. W grupie roboczej ds. usług płatniczych przy RRRF, w której brali udział przedstawiciele rynku usług płatniczych i administracji, była jednomyślność, że nie ma potrzeby korzystania z tej opcji. Potwierdziły to ustalenia uzgodnień międzyresortowych i konsultacji społecznych.

15. Art. 48 (3) dyrektywy PSD przewiduje możliwość wprowadzenia obowiązku informowania odbiorcy na piśmie raz w miesiącu bezpłatnie. W polskim projekcie opcja nie została implementowana, z podobnych względów jak w przypadku opcji nr 14.

16. Art. 51 (2) dyrektywy PSD przewiduje możliwość niestosowania procedur pozasądowych do przedsiębiorców. W polskim projekcie opcja nie została implementowana na podobieństwo rozwiązania przyjętego w ustawie o elektronicznych instrumentach płatniczych i celem popularyzacji metod polubownego rozstrzygania sporów. Projektodawca uznał, że alternatywne metody rozwiązywania sporów, takie jak na przykład mediacja – pozwalające stronom na ponowne nawiązanie dialogu w celu znalezienia rozwiązania sporu w drodze negocjacji bez konfliktu i konfrontacji – to krok w dobrą stronę oraz w wielu przypadkach droga bardziej właściwa niż rozwiązywanie sporów przez stronę trzecią, za pośrednictwem sądów .

17. Art. 51 (3) dyrektywy PSD przewiduje możliwość zastosowania tytułu IV dyrektywy PSD do mikroprzedsiębiorców w ten sam sposób, jak do konsumentów. W ustawie opcja nie została implementowana z tych samych względów, jak przy opcji 9, 14 i 15.

18. Art. 52 (3) dyrektywy PSD przewiduje możliwość wprowadzenia zakazu lub ograniczenia prawa surcharging'u (pobierania opłat za płatność danym instrumentem płatniczym).

Zdecydowano o nieimplementowaniu tej opcji do projektu ustawy o usługach płatniczych, celem poddania tej kwestii samoregulacji rynku i zapewnienia promowania efektywnych sposobów płatności. Projektodawca uznał, że najbardziej pożądanym stanem jest jak najmniejsza ingerencja w relacje umowne pomiędzy podmiotami rynku usług płatniczych a konsumentami. Aktualne brzmienie art. 38 projektu ustawy o usługach płatniczych (nieimplementowanie opcji) to de facto utrzymanie status quo obecnego porządku prawnego. Kwestia surcharging'u będzie nadal negocjowana dwustronnie między centrami autoryzacyjno-rozliczeniowymi a akceptantami instrumentów płatniczych.

W toku prac nad projektem ustawy o usługach płatniczych, w związku z dynamicznym rozwojem sytuacji na rynku usług płatniczych w Polsce, pojawiła się kwestia ewentualnego wprowadzenia możliwości pobierania opłat dodatkowych za wypłatę gotówki w bankomatach, wynikająca ze zmiany polityki organizacji kartowych w stosunku do operatorów bankomatów (decyzje międzynarodowych organizacji płatniczych, które w 2010 r. doprowadziły do obniżek opłat interchange, stanowiących główne źródło dochodów niezależnych operatorów bankomatów).

Zaproponowano wyłączenie obszaru regulacji dotyczących sieci bankomatów z zakresu implementacji dyrektywy PSD do prawa polskiego, a następnie uregulowanie tych kwestii

kompleksowo w ramach oddzielnego procesu legislacyjnego, obejmującego kwestię samych opłat, jak i wymogów informacyjnych stosowanych przez właścicieli bankomatów.

19. Art. 39 implementuje art. 53 (2) dyrektywy PSD przewidujący możliwość wprowadzenia zredukowanych lub podwojonych kwot dla krajowych transakcji płatniczych przy łagodniejszych przepisach dotyczących płatności niskokwotowych oraz płatności za pomocą pieniądza elektronicznego.

W polskim projekcie opcja została implementowana przez podwojenie tych kwot z podobnych względów jak przy opcji 11 i 12 (wprowadzenie podwojenia kwot krajowych transakcji płatniczych w celu pobudzenia segmentu mikropłatności, płatności niskokwotowych oraz promocji obrotu bezgotówkowego).

20. Art. 39 implementuje również drugą opcję z art. 53 (2) dyrektywy PSD przewidującą możliwość zwiększenia kwot dla instrumentów przedpłaconych do 500 euro przy łagodniejszych przepisach dotyczących mikropłatności/płatności niskokwotowych oraz płatności za pomocą pieniądza elektronicznego, z podobnych względów jak przy opcji 11 i 12. W art. 39 wyraźnie wskazano, że kwoty te wynoszą równowartość w walucie polskiej 500 euro.

21. Art. 61 (3) dyrektywy PSD przewiduje możliwość ograniczenia odpowiedzialności płatnika za nieautoryzowane użycie instrumentu płatniczego, uwzględniając rodzaj indywidualnych zabezpieczeń instrumentu płatniczego. W ustawie opcja nie została implementowana z uwagi na to, że w polskich warunkach zostało już powszechnie zaakceptowane (utarło się), że płatnik ponosi odpowiedzialność za straty związane z wszelkimi nieautoryzowanymi transakcjami płatniczymi co do zasady maksymalnie do wysokości 150 euro (art. 46 ust. 2).

22. Art. 54 i art. 169 w ograniczonym stopniu implementują art. 72 dyrektywy PSD, przewidujący możliwość wprowadzenia krótszych maksymalnych terminów na wykonanie całkowicie krajowych transakcji płatniczych.

W ustawie opcja została implementowana jedynie w ograniczonym zakresie w przepisach dodatkowych, o których mowa wyżej, w ten sposób, że płatności związane z krajowymi należnościami publicznoprawnymi muszą być wnoszone w terminach pewnych, a więc nie jest możliwe także ich umowne określenie w okresie przejściowym.

23. Art. 88 (3) dyrektywy PSD przewiduje opcję wprowadzenia w przepisach przejściowych możliwości automatycznego udzielania zezwolenia dla osób prawnych, które rozpoczęły działalność przed wejściem w życie dyrektywy, w razie gdy właściwe organy posiadają już dokumentację potwierdzającą, że spełniły one wymogi. W polskim projekcie opcja nie została implementowana. Istnieje w tym względzie poparcie organu nadzoru, jakim będzie KNF.

24. Art. 170 implementuje art. 88 (4) dyrektywy PSD przewidujący możliwość wprowadzenia przepisów przejściowych dla osób prawnych albo osób fizycznych, które również spełniałyby warunki wyłączenia na gruncie art. 26 dyrektywy PSD. W ustawie opcja została implementowana. Uznano, że takie rozwiązanie jest optymalne. Ustawodawcy krajowemu nie zależy na usunięciu mniejszych podmiotów z rynku usług płatniczych, przeciwnie – jedynie na uregulowaniu tego rynku i zapewnieniu bezpieczeństwa środków pieniężnych użytkowników usług płatniczych. Istnieje zatem potrzeba zapewnienia odpowiedniego okresu przejściowego małym podmiotom, które docelowo staną się biurami usług płatniczych. Implementacja art. 88 (4) dyrektywy PSD wynika z implementacji art. 26 dyrektywy PSD.

25. Art. 2 (1) dyrektywy PSD – możliwość zastosowania tytułów III i IV dyrektywy PSD albo niektórych z ich przepisów do transakcji one-leg, czyli pomiędzy podmiotami pochodzącymi z państw członkowskich Europejskiego Obszaru Gospodarczego a podmiotami pochodzącymi spoza państw członkowskich EOG oraz do wszystkich walut, a więc także innych niż waluty państw członkowskich EOG – z uwagi na to, że ten obszar nie został objęty harmonizacją wprowadzoną przez dyrektywę PSD. Dyrektywa, jako dyrektywa pełnej harmonizacji, nie przewiduje wprost takiej opcji, niemniej jednak, jak wskazuje Komisja Europejska, dyrektywa PSD nie stoi na przeszkodzie przyjęciu tych samych lub zbliżonych uregulowań dla pozostałych rozliczeń. Jest to bowiem obszar niezharmonizowany przez dyrektywę. W ustawie nie przewidziano jednak takiego rozszerzenia, z uwagi na to, że w czasie uzgodnień międzyresortowych i konsultacji społecznych uznano, że ograniczyłoby to konkurencyjność polskiego sektora bankowego i innych polskich dostawców usług płatniczych na rynku UE.

Za pewien wyłom w przyjętej koncepcji implementacji tej opcji można uznać przepis art. 5 ust. 4 projektu.

Ustawa implementuje również część dyrektywalną rozporządzenia WE nr 924/2009 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 19 września 2009 r. w sprawie płatności transgranicznych we Wspólnocie oraz uchylającego rozporządzenie (WE) nr 2560/2001,

którego planowane wejście w życie pokrywa się z terminem implementacji dyrektywy. Część artykułów rozporządzenia, które co do zasady jest bezpośrednio stosowane i nie wymaga implementacji, zawiera jednak zobowiązanie nałożone na państwa członkowskie do wprowadzenia pewnych przepisów. Implementacja artykułów dyrektywalnych rozporządzenia znalazła swoje uzupełnienie wprost w artykułach implementujących dyrektywę PSD (art. 14 ust. 1, art. 99 ust. 2, art. 102 ust. 1).

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

Podmioty, na które będzie oddziaływał akt normatywny

Projekt ustawy będzie oddziaływał na banki krajowe, oddziały instytucji kredytowych, oddziały banku zagranicznego, instytucje pieniądza elektronicznego, pocztowego operatora publicznego, spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe, w tym Krajową Spółdzielczą Kasę Oszczędnościowo-Kredytową, oraz na tzw. pośredników w zakresie świadczenia usług płatniczych (punkty opłat za rachunki) i inne podmioty świadczące szeroki zakres usług płatniczych, w tym międzynarodowe przekazy pieniężne, wpłaty na rachunki bankowe, wydawanie kart płatniczych, rozliczanie kart płatniczych, płatności mobilne, płatności internetowe, które to podmioty zostaną objęte całkowicie nowym reżimem prawnym. Projekt będzie miał również wpływ na klientów tych instytucji, a także na Urząd KNF i KNF, Narodowy Bank Polski oraz Ministerstwo Finansów.

Nie jest możliwe podanie szacunkowej liczby podmiotów świadczących w chwili obecnej usługi płatnicze w charakterze tzw. wolnej działalności gospodarczej z uwagi na brak danych dotyczących ww. podmiotów.

Nie jest to w chwili obecnej działalność regulowana, podlegająca nadzorowi. Dopiero wprowadzana w projekcie ustawy konieczność rejestrowania działalności pozwoli w przyszłości na odpowiednie, szczegółowe, podmiotowe analizy rynku.

Ustawa przyniesie konieczność zmian w odniesieniu do działalności banków, zarówno w obszarze bankowych systemów informatycznych, jak i dokumentacji klientowskiej.

Z punktu widzenia banków konieczne jest przygotowanie dokumentacji zgodnej z projektem, definiującej prawa i obowiązki stron w zakresie świadczenia usług płatniczych, co będzie zarówno kosztowne, jak i czasochłonne, a dyrektywa PSD wskazuje, że pewne zasady realizacji usług płatniczych obowiązują tylko wtedy, jeżeli zastrzeżono je w umowie ramowej. Poza tym banki muszą dostosować odpowiednio systemy informatyczne.

Wpływ aktu normatywnego na dochody i wydatki sektora finansów publicznych

Systemowa regulacja usług płatniczych, dotychczas będących tzw. wolną działalnością gospodarczą, przyczynia się do potrzeby zwiększenia zatrudnienia w jednostce zajmującej się regulacją usług i systemów płatniczych w resorcie finansów, o co najmniej 4 etaty. Ustawa

zawiera bowiem delegacje do wydania kilkunastu rozporządzeń i wiąże się z obsługą, w tym wnioskowo-skargową i informacyjną, licznych podmiotów będących adresatami ustawy, zawartych w katalogu dostawców usług płatniczych oraz użytkowników usług płatniczych, w tym konsumentów. Powyższe zostanie zapewnione przez przesunięcie 4 etatów z innych departamentów resortu finansów, a więc nie będzie to miało przełożenia na zwiększenie wydatków sektora finansów publicznych w tym zakresie.

Objęcie nadzorem instytucji płatniczych i biur usług płatniczych będzie wymagało zwiększenia rocznego budżetu Urzędu KNF, jak wynika z wyliczeń Urzędu KNF – o kwotę ponad 6 mln zł. Wyliczenia (poniżej uszczegółowione) zostały oparte o ostrożne szacunki dotyczące rozmiaru poddanego projektowanej regulacji sektora rynku. Zgodnie z wstępną oceną Urzędu KNF realizacja przez organ nadzoru zadań przewidzianych w projektowanej ustawie wiąże się z koniecznością zwiększenia zatrudnienia o docelowo 30 etatów (przede wszystkim pracowników bezpośrednio zaangażowanych w czynności nadzorcze, ale także pracowników zaplecza niezbędnego do prawidłowego realizowania funkcji nadzorczych: prawnego, informatycznego i administracyjnego). Na szacowane koszty nadzoru składają się zarówno koszty osobowe (wynagrodzenia, pochodne i narzuty), jak i wydatki bieżące oraz majątkowe przypadające na dodatkowe etaty. Szacowane koszty nadzoru Urząd określił na poziomie wydatków roku 2009.

Ustawa budżetowa na rok 2009 plan – 196 942 tys. zł, wykonanie 183 052 tys. zł.

	Średni roczny koszt na 1 etat	Liczba nowych etatów	SUMA
Koszty osobowe (wynagrodzenia, pochodne i narzuty)	117 tys. zł	30	3 510 tys. zł
Koszty bieżące i majątkowe	88 tys. zł	30	2 640 tys. zł
Koszty ogółem	205 tys. zł	30	6 150 tys. zł

Projektowana ustawa przewiduje zastosowanie w odniesieniu do sektora usług płatniczych rozwiązań funkcjonującego w Polsce modelu finansowania nadzoru nad rynkiem finansowym. Analogicznie jak w przypadku kosztów nadzoru bankowego,

ubezpieczeniowego, emerytalnego i nadzoru nad rynkiem kapitałowym, wydatki Urzędu KNF pokrywane będą z budżetu państwa i w całości równoważone wpłatami wnoszonymi przez podmioty nadzorowane działające w danym sektorze, w tym przypadku przez instytucje płatnicze i biura usług płatniczych. Należy zaznaczyć, że koszty nadzoru nad poszczególnymi sektorami rozliczane są odrębnie, a roczny koszt, który łącznie obciążą instytucje płatnicze i biura usług płatniczych, będzie kosztem rzeczywistym poniesionym na nadzór nad tym sektorem w danym roku.

W związku z powyższym koszty związane z wprowadzeniem nadzoru nad instytucjami płatniczymi i biurami usług płatniczych będą neutralne dla budżetu państwa, zwiększą natomiast, w stosunku do stanu obecnego, koszty funkcjonowania poszczególnych przedsiębiorców objętych obowiązkiem dokonywania wpłat. Koszty prowadzenia działalności przez objętych nadzorem przedsiębiorców wzrosną w przypadku instytucji płatniczych o kwotę nie większą niż wskazany w ustawie odsetek obrotów instytucji płatniczych, a w przypadku biur usług płatniczych, odpowiednio, o kwotę nie większą od wyliczonej w odniesieniu do liczby dokonywanych transakcji. Ustawa przewiduje upoważnienie dla Prezesa Rady Ministrów do określenia w drodze rozporządzeń terminów uiszczania, wysokości i sposobu obliczania wpłat. Przepisy rozporządzeń określą w granicach maksimum ustawowego wysokość wskaźnika, określającego rzeczywisty poziom kosztów instytucji płatniczych oraz biur usług płatniczych związanych z koniecznością pokrycia kosztów nadzoru.

Niemniej jednak należy wskazać, że proponowana liczba nowych etatów powinna wynikać z odpowiedniej analizy, w tym powinna być powiązana z kosztami nadzoru. Liczba nowych etatów powinna być pochodną nowych obowiązków UKNF i proporcjonalna do faktycznego zapotrzebowania opartego na precyzyjnych wyliczeniach. Koszty nadzoru powinny być rozliczane w oparciu o rzeczywiste koszty poniesione na nadzór nad działalnością na rynku usług płatniczych.

Należy ponadto wziąć pod uwagę, że dochodem, który będzie częścią środków przekazywanych z budżetu państwa na zadania nadzorcze UKNF, będą również opłaty o charakterze publicznoprawnym pobierane z tytułu udzielonych zezwoleń i wpisów do rejestru.

Ustawa wprowadza bowiem uregulowanie dotyczące prowadzenia działalności w zakresie świadczenia usług płatniczych, czyniąc z niej przede wszystkim co do zasady działalność podlegającą zezwoleniu, a w zakresie biur usług płatniczych działalność regulowaną

w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej.

To oznacza, że spowoduje to dodatkowe dochody, które będą częścią środków przekazywanych z budżetu państwa na zadania nadzorcze UKNF z uwagi na wiążącą się z uzyskaniem zezwolenia konieczność poniesienia opłaty określonej w stosownym rozporządzeniu Prezesa Rady Ministrów przez krajowe instytucje płatnicze. Zgodnie z art. 114 projektu opłacie podlega też dokonanie wpisu do rejestru krajowej instytucji płatniczej, z wyłączeniem wpisu związanego z wydaniem lub zmianą zezwolenia krajowej instytucji płatniczej, o którym mowa w art. 60 ust. 1. Należy podkreślić, że suma opłat dokonanych w danym roku przez instytucje płatnicze pomniejsza łączną kwotę należnych od tych instytucji zgodnie z art. 113 projektu wpłat na pokrycie kosztów nadzoru.

Kwota dodatkowych dochodów z tytułu opłaty, należnej od zezwoleń, nie jest na chwilę obecną możliwa do oszacowania, ponieważ nie jest wiadoma liczba podmiotów, które wystąpią o udzielenie zezwolenia w Polsce (mogą to zrobić w innym kraju – zależy to od siedziby osoby prawnej i wyboru jej założyciela w tym zakresie).

W art. 180 projektu zapisano regułę wydatkową określającą limity wydatków finansowych wynikających z projektu dla budżetu państwa. Maksymalny limit wydatków obliczono, biorąc pod uwagę wydatki w latach 2011 – 2020. Obszarem, w którym przewidziane jest wystąpienie skutków finansowych, są wydatki organu nadzoru nad dostawcami usług płatniczych. Przyjęty został limit wydatków na jeden rok w kwocie 6 150 tys. zł. Obliczenia limitu wydatków na każdy kolejny rok dokonano w oparciu o art. 50 w związku z art. 112a ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych. Wskazaną w art. 180 ust. 1 pkt 1 kwotę zwaloryzowano na kolejne lata, przyjmując – zgodnie z wytycznymi dotyczącymi wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw – jako wskaźnik waloryzacji, wskaźnik PKB dynamika realna. W art. 180 określono również mechanizm korygujący, który ma mieć zastosowanie w przypadku zagrożenia przekroczenia limitu wydatków.

Wpływ aktu normatywnego na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw

Projekt ustawy może pozytywnie oddziaływać na sektor przedsiębiorstw i gospodarstw domowych. Spowoduje usunięcie barier dla transgranicznych produktów SEPA (Single Euro Payment Area), zwiększenie konkurencji pomiędzy podmiotami świadczącymi usługi

płatnicze oraz zwiększenie zaufania konsumentów do nowoczesnych instrumentów płatniczych. Powinna pojawić się poprawa konkurencyjności przedsiębiorstw zarówno na poziomie europejskim, dzięki zasadzie jednolitej licencji, jak i krajowym, przez wprowadzenie nowej kategorii podmiotów świadczących usługi płatnicze. Zapewniony zostanie szeroki dostęp do informacji dla użytkowników usług płatniczych oraz jednolite zasady dotyczące wykonania usługi płatniczej. Ustawa powinna przyczynić się do rozwoju obrotu bezgotówkowego, co spowoduje zwiększenie rynku usługodawców tym zakresie, jak również przyczyni się do bardziej płynnego przejścia do strefy euro. Należy wskazać, że ustawa czyni ze świadczenia usług płatniczych działalność regulowaną oraz zezwala na jej wykonywanie jedynie podmiotom wymienionym we wprowadzanym katalogu dostawców usług płatniczych. W związku z tym istniejące podmioty zajmujące się świadczeniem usług płatniczych, niemieszczące się w katalogu ww. dostawców (np. niebędące bankiem lub SKOK-iem) w terminie trzech miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy będą musiały podjąć kroki w celu dostosowania swojej formy wykonywania działalności w zakresie usług płatniczych do wymogów przewidzianych w ustawie.

Natomiast instytucje finansowe, które prowadziły działalność w zakresie usług przekazu pieniężnego i były objęte nadzorem skonsolidowanym sprawowanym na podstawie przepisów ustawy – Prawo bankowe, a w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy nadal prowadzą taką działalność i są objęte nadzorem skonsolidowanym, mogą kontynuować tę działalność jako instytucje płatnicze – jeżeli powiadomią KNF o tej działalności po spełnieniu stosownych wymogów, mogą być wpisane do rejestru instytucji płatniczych.

W zakresie zdolności polskich podmiotów do sprostania konkurencji podmiotów zagranicznych na rynku usług płatniczych w świetle zasady jednolitego paszportu w UE, należy wskazać, że w dużej mierze polskie podmioty powinny być na to przygotowane, z uwagi na to, że dotychczasowa działalność w zakresie usług płatniczych nie była regulowana, a więc wykonywanie jej odbywało się na zasadzie tzw. wolnej działalności gospodarczej na podstawie ustawy o swobodzie działalności gospodarczej. Na tej podstawie podmioty zagraniczne mogły tworzyć swoje oddziały lub przedstawicielstwa w Polsce oraz zawierać umowy agencyjne z podmiotami krajowymi.

Ponadto należy wskazać, że w wielu z krajów unijnych regulacja, a na pewno harmonizacja usług płatniczych, również będzie novum, dlatego podmioty z tych krajów również będą musiały przygotować się na konkurencję ze strony podmiotów zagranicznych, w tym

polskich. Istnieje zatem możliwość, że w ogólnym bilansie polskie podmioty mogą zyskać na paszporcie europejskim. Na wzroście konkurencji z pewnością zyskają użytkownicy usług płatniczych.

Wpływ aktu normatywnego na rynek pracy

Projekt ustawy nie powinien mieć większego wpływu na rynek pracy. Z uwagi jednak na poprawę konkurencyjności przez wprowadzenie nowej kategorii podmiotów świadczących usługi płatnicze oraz zwiększenie zaufania konsumentów do nowoczesnych instrumentów płatniczych – powinien nastąpić szybszy rozwój obrotu bezgotówkowego. Zapewnić to powinna zwiększona, dzięki konkurencji, innowacyjność oraz zachęty względem użytkowników usług płatniczych, którzy uzyskają większe bezpieczeństwo środków finansowych powierzanych dostawcom usług płatniczych, a także większe bezpieczeństwo prawne dzięki wymogom informacyjnym wprowadzonym w ustawie. Rozwój rynku nowoczesnych usług płatniczych powinien natomiast przyczynić się do zwiększenia liczby miejsc pracy u powstających usługodawców. Z drugiej strony, mimo konieczności przekształceń w biura usług płatniczych, instytucje płatnicze lub ich agentów – małych przedsiębiorców, często rodzinnych czy prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą, prowadzących dotychczas działalność w zakresie usług płatniczych na zasadach tzw. wolnej działalności gospodarczej, odpowiednie przepisy przejściowe i wachlarz możliwości przekształceń powinny przyczynić się do utrzymania istniejącego wolumenu miejsc pracy na rynku mniejszych pośredników w zakresie świadczenia usług płatniczych czy remitentów. W projekcie ustawy o usługach płatniczych przyjęto rozwiązania prawne, które powinny pozwolić wszystkim istniejącym podmiotom utrzymać się na rynku, przy jednoczesnym zapewnieniu odpowiednich wymogów ostrożnościowych względem nich. Intencją ustawodawcy europejskiego ani krajowego nie jest bowiem ograniczenie ilości podmiotów na rynku, ale jedynie poddanie ich regulacji, tak aby można było zwiększyć pewność prawną i bezpieczeństwo środków powierzanych tym instytucjom przez ich klientów. Ustawa o usługach płatniczych spowoduje przyrost zatrudnienia w KNF, związany z wprowadzoną przez nowy reżim prawny koniecznością regulowania rynku dostawców usług płatniczych i prowadzenia nadzoru ostrożnościowego nad dostawcami usług płatniczych, niebędącymi dotychczas przedmiotem nadzoru, jak i nadzoru w zakresie zgodności działania ich z przepisami prawa (compliance).

Wpływ aktu normatywnego na sytuację i rozwój regionalny

Projekt ustawy nie będzie miał dużego wpływu na sytuację i rozwój regionalny. Niemniej jednak rozwój nowoczesnych form płatności, a przez to innowacyjności gospodarki i obrotu bezgotówkowego, do czego powinna przyczynić się ustawa, powinien wspomóc rozwój społeczeństwa informacyjnego i przeciwdziałać wykluczeniu finansowemu oraz sprzyjać edukacji finansowej w rejonie również mniejszych miast i wsi. Ponadto wprowadzenie łagodniejszego reżimu dla biur usług płatniczych, a więc punktów przyjmowania opłat, celem ich przekazu lub wpłaty na odpowiedni rachunek płatniczy, powinno pozwolić na rozwój tego typu działalności we wszystkich regionach i odpowiednie nasycenie punktami we wszystkich skupiskach ludzkich.

Konsultacje społeczne

Projekt ustawy został przekazany do zaopiniowania w ramach uzgodnień międzyresortowych i jednocześnie do konsultacji społecznych, w tym również do organizacji społeczno-zawodowych oraz naukowych, takich jak: Związek Banków Polskich, Krajowy Związek Banków Spółdzielczych, Krajowa Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa, Polska Izba Ubezpieczeń, izby gospodarcze skupiające pośredników w zakresie świadczenia usług płatniczych (Milamedia, Accadia), Polska Izba Informatyki i Telekomunikacji, Federacja Konsumentów, Polska Akademia Nauk oraz Komisja Kodyfikacyjna Prawa Cywilnego. Ponadto projekt był konsultowany z Narodowym Bankiem Polskim, Krajową Izbą Rozliczeniową, Bankowym Funduszem Gwarancyjnym, Poczta Polska, Krajowym Depozytem Papierów Wartościowych, Centrum Rozliczeń i Informacji, Fundacją Autodeskrypcja, organizacjami kartowymi (VISA Europe, MasterCard, American Express) oraz szeroką grupą innych podmiotów. Przekazanie projektu na ścieżkę legislacyjną zostało ponadto poprzedzone konsultacją projektu Ministerstwa Finansów z grupą roboczą ds. usług płatniczych Rady Rozwoju Rynku Finansowego powołaną przez Ministra Finansów. Grupa robocza została powołana w toku krajowych prac implementacyjnych w dniu 28 sierpnia 2007 r. w ramach RRRF i składała się z przedstawicieli administracji oraz rynku płatniczego. Odbyło się 9 spotkań w ramach Grupy Roboczej. Powyższe konsultacje były konieczne z uwagi na złożoną materię projektu i licznych adresatów nowej ustawy mającej charakter

pionierski dla uczestników polskiego rynku płatniczego. Celem konsultacji w ramach RRRF było zapewnienie przyszłego sprawnego przeprowadzenia formalnych uzgodnień międzyresortowych i konsultacji społecznych oraz uniknięcia ewentualnych opóźnień. Większość uwag zgłoszonych w trakcie prac Grupy Roboczej została uwzględniona w przedmiotowym projekcie.

W czasie konsultacji społecznych wszystkie uwagi partnerów społecznych zostały rozpatrzone i w większości uwzględnione.

Projekt ustawy na podstawie ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingskiej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414, z późn. zm.) został umieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej.

Podczas ostatniego etapu prac nad projektem w Ministerstwie Finansów, przed jego skierowaniem na Komitet Stały Rady Ministrów w czerwcu 2010 r., zarejestrowano wystąpienie On Board Relations sp. z o.o. w imieniu Euronet sp. z o.o. Wystąpienie związane było z propozycją podmiotu występującego dotyczącego kwestii uregulowania w projekcie ustawy sprawy pobierania opłat dodatkowych za wypłatę gotówki z bankomatu.

Zdecydowano o wyłączeniu obszaru regulacji dotyczących sieci bankomatów z zakresu implementacji dyrektywy PSD do prawa polskiego, a następnie uregulowanie tych kwestii kompleksowo w ramach oddzielnego procesu legislacyjnego, obejmującego kwestię samych opłat, jak i wymogów informacyjnych stosowanych przez właścicieli bankomatów. Za takim rozwiązaniem przemawiają następujące fakty:

- 1) implementacja dyrektywy PSD do prawa polskiego jest już znacznie opóźniona, a każda sytuacja wpływająca na dalsze przedłużanie procesu implementacji może mieć bardzo daleko idące konsekwencje dla Polski (we wrześniu 2010 r. Komisja Europejska skierowała przeciw Polsce wniosek do Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości w związku z brakiem implementacji dyrektywy PSD do krajowego porządku prawnego),
- 2) niejednoznaczne stanowisko w tej kwestii prezentowane przez sektor bankowy (opinia pomiotu reprezentującego banki – Związku Banków Polskich – w tej kwestii jest rozbieżna ze stanowiskami niektórych banków, m.in. PKO S.A., Kredyt Bank, BZ WBK, Spółdzielcza Grupa Bankowa),

- 3) wykonane analizy wskazują, że nie ma konieczności regulowania kwestii wypłat gotówki w bankomatach w procesie implementacji dyrektywy PSD do polskiego porządku prawnego – należy podkreślić, że identyczne stanowisko dotyczące wyłączenia obszaru bankomatów z implementacji dyrektywy PSD zajął zarówno Narodowy Bank Polski, jak i Związek Banków Polskich,
- 4) sprawa kwestii pobierania opłat dodatkowych na wypłatę gotówki w bankomatach jest ściśle powiązana z kwestią obowiązków informacyjnych, gdyż w takim przypadku potrzeba wprowadzenia obowiązków informacyjnych stanie się wręcz bezwzględną koniecznością, na co wskazuje m.in. opinia Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Ocena skutków wprowadzenia takich wymogów informacyjnych wymaga przeprowadzenia nowych analiz eksperckich oraz dodatkowego rozszerzenia zakresu implementacji dyrektywy PSD. Jednakże rozpoczynanie aktualnie nowych analiz w zakresie wymogów informacyjnych, wskazanych w celu ochrony interesów konsumentów, spowodowałoby poważne konsekwencje w relacjach Polski z instytucjami unijnymi, w świetle braku implementacji dyrektywy PSD.

Na początku października 2010 r. z wnioskiem lobbingowym o zapisanie w projekcie ustawy o usługach płatniczych prawa do pobierania opłat dodatkowych surcharge od płatności bezgotówkowych wystąpiła do Ministerstwa Finansów Polska Organizacja Przemysłu i Handlu Naftowego (POPiHN). Propozycję POPiHN poparła, w piśmie do Ministerstwa Finansów, również Polska Organizacja Handlu i Dystrybucji.

Ministerstwo Finansów po przeprowadzeniu analizy tego zagadnienia zdecydowało o nieimplementowaniu tej opcji do projektu ustawy o usługach płatniczych, celem poddania tej kwestii samoregulacji rynku i zapewnienia promowania efektywnych sposobów płatności. Projektodawca uznał, że najbardziej pożądanym stanem jest jak najmniejsza ingerencja w relacje umowne pomiędzy podmiotami rynku usług płatniczych a konsumentami. Aktualne brzmienie art. 38 projektu ustawy o usługach płatniczych (nieimplementowanie opcji) to de facto utrzymanie status quo obecnego porządku prawnego. Kwestia surcharging'u będzie nadal negocjowana dwustronnie między centrami autoryzacyjno-rozliczeniowymi a akceptantami instrumentów płatniczych.

W styczniu 2011 r. z wnioskiem lobbingowym dotyczącym prac nad projektem wystąpił również pan Marcin Piechocki, osoba niewykonująca zawodowo działalności lobbingowej. Kwestia dotyczyła rozpatrzenia skutków wprowadzenia projektowanej ustawy na działalność

podmiotów świadczących usługi typu escrow oraz na postawione – zdaniem występującego – zbyt wysokie wymagania dotyczące posiadania kapitału założycielskiego. Po analizie zagadnienia zdecydowano o nieuwzględnieniu uwag podmiotu występującego, przedstawiając następującą argumentację. Istotne znaczenie w określeniu, czy działalność typu escrow jest zaliczana do usług płatniczych, mają ustalenia interpretacyjne podejmowane na poziomie unijnym. W trakcie prac nad projektem dyrektywy 2007/64/WE w ramach Komitetu ds. Płatności podnoszono konieczność określenia charakteru działalności typu escrow w ramach wykładni dyrektywy 2007/64/WE. Art. 3 pkt b dyrektywy PSD stanowi, że nie ma ona zastosowania do transakcji płatniczych od płatnika do odbiorcy za pośrednictwem agenta handlowego uprawnionego do prowadzenia negocjacji lub zawierania transakcji sprzedaży lub zakupu towarów lub świadczenia usług w imieniu płatnika lub odbiorcy. Wyłączenie to nie dotyczy jednak działalności typu escrow, gdyż w trakcie całego procesu pośrednik w transakcji handlowej wchodzi w posiadanie środków pieniężnych i zapewnia ich ostateczne przekazanie. Powyższe wskazuje, że działalność typu escrow, gdy dostawca tej usługi działa w imieniu płatnika i odbiorcy płatności i wchodzi w posiadanie środków pieniężnych, które przekazuje, jest objęta reżimem projektowanej ustawy o usługach płatniczych.

Pozostałe wnioski lobbingowe, które wpłynęły do Ministerstwa Finansów, pozostały na tym etapie bez rozpatrzenia, ponieważ były nadsyłane w okresie, gdy projekt był już po przyjęciu przez Komitet Stały Rady Ministrów. Były to wnioski:

- Grupy Finansowej EXPERT Sp. z o.o. – w sprawie zbyt wysokich kosztów nadzoru dla nowych podmiotów na rynku usług płatniczych (biura usług płatniczych i instytucje płatnicze),
- B+S Card Service GmbH (sygn. FN-269/2011) – w sprawie usunięcia z projektowanej ustawy zapisu art. 162 pkt 22 lit. d w części wprowadzającej do art. 67 ustawy z dnia 12 września 2002 r. o elektronicznych instrumentach płatniczych (Dz. U. Nr 169, poz. 1385, z późn. zm.) nowego ust. 4b jako niezgodnego z dyrektywą PSD oraz kreującego niemożliwe do spełnienia warunki przez unijną instytucję płatniczą prowadzącą działalność na terytorium Polski na podstawie regulacji dyrektywy PSD w okresie pomiędzy dniem 1 listopada 2009 r. do dnia wejścia w życie projektowanej ustawy.

Zgłoszenia zainteresowania pracami nad projektem, w trybie ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbینگowej w procesie stanowienia prawa stanowią załącznik do przedkładanego projektu ustawy.

Projektowana ustawa podlega notyfikacji w Bazie Notyfikacji Krajowych Środków Wykonawczych.

Projektowana ustawa była konsultowana z Europejskim Bankiem Centralnym. EBC przedstawił pozytywną ocenę projektu. Opinia EBC stanowi załącznik do przedkładanego projektu.

Zgodność z prawem Unii Europejskiej

Wprowadzone w projekcie ustawy regulacje są zgodne z prawem Unii Europejskiej.